

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climates

135

Anul 15

martie 2021

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Jim Wren

Climate literare

CUPRINS

Nichita Stănescu/ Poeme...3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului...4
Dragoș Niculescu/ Filozofia și știința...6
Anna-Nora Rotaru Papadimitriou/ Pași prin istorie...8
Anton Găgiu/ Filozofia mea (3)...10
Irina Lucia Mihalca/ Poeme...12
Miron Scorobete/ Vechimea Mioriței...13
Ioan-Aurel Pop/Principele Constantin Brâncoveanu...14
Victoria Fonari/Veronica Balaj - Lectura pandemiei ...17
Anca Hirschpek/ Micro proze...19
ITHACA/ Colaj liric...20
Vianu Mureșanu/E. Botoncea -, „Numele meu ești Tu” ...21
Ion Iancu Vale/ Poeme...23
Corina Ligia Pătrașcu/ Poeme...24
Stelian Tănase/ Trei amoruri rusești tragice...25
Livia Ciupercă/ Imposibila viață posibilă...27
Vavila Popovici/ Lipsa de bunătate a oamenilor...29
Florenț Mocanu/ Poeme...30
Irina Airinei/M.G. Mozes - „Israelul, limanul cu dragoste” ...31
Mihai Cimpoi/D. Drinceanu - Menirea poetului de a fi...32
Florian Copcea/Puiu Răducan - Un prozator suprarrealist...33
Gabriel Mihalache/ La bunicul în vizită...34
Sandrino Gavrilăoia/ În căutarea lui Paul Alep...36
Paul Leibovici/ Drumet pe plaiuri românești...38
Ecaterina Chifu/ Privighetoarea de la operă...39

INFO CLIMATE

Coperta 1

Jim Waren

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE

RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Florea Turiac, Gabriel
Mihalache, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Grigore
Grigore, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen
Georgeta Popescu, Ion Sorin Ivașcu

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea,
Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud,
Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George
Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela
Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Mihaela Loredana Mușetescu, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

POEME de Nichita Stănescu

Primăvara

Primejdii dulci alcătuind sub gene,
mi te ivești istovitor de dulce
cu sâni bulbucăți zvâcnind să culce
pe ei sărutul lutului, alene.

Te stingi încet din mine, iară
sub piept lovește-n căldărim o minge
și ziua pe trotuare se prelinge,
lăsând în urmă-i iz de primăvară.

Alături de mocirlele uscate
ies pomii toți cu trunchiurile-n floare
Hei... zi cu soare-n zare, spune-mi oare
cam câte fete-s astăzi deflorate?

Un orizont pierdut, cu buze roșii
sărută-n creștet noaptea pe hotare
Cocoarele revin din depărtare
și mor în primăvară ofticoșii...

Cântec de primăvară

Desigur, primăvara mi-a țâșnit din
tâmpile.
De umbre, umerii îmi șiroiesc, tăcut,
prea bine mi-e și nu mă mai pot rumpe
de aerul rotund ce m-a-ncăput.

E-ntâia oară când rămân fără de viață,
de primăvară-ncercuit cu frânghii,
până miresmele îmi dau un pumn în față,
trezindu-mă, le-adulmec și le mângâi.

Și mor a doua oară, când îmi taie chipul
pala de raze atârănând de crengi
și iar mi se rotește-n păsări timpul,
când pasul tău răsună pe sub crengi.

Cu văzu-nchis, simt cum îmi bat peste
sprâncene
imaginile tale, clinchetând.
Mor sacadat și reînviiu din vreme-n
vreme,
de-otrava morții sufletu-mi eliberând.

O, primăvara flăcări roșii-nalță.
Pe rugul lor mi-e sufletul întins
până miresmele îmi dau un pumn în față,
și mă trezesc, și-nving și sunt învins.

Poveste sentimentală

Pe urmă ne vedeam din ce în ce mai des.
Eu stăteam la o margine-a orei,
tu - la cealaltă,
ca două toarte de amforă.
Numai cuvintele zburau între noi,
înainte și înapoi.
Vârtejul lor putea fi aproape zărit,
și deodată,
îmi lăsam un genunchi,
iar cotul mi-înfieam în pământ,
numai ca să privesc iarba-nclinată
de căderea vreunui cuvânt,
ca pe sub laba unui leu alergând.
Cuvintele se roteau, se roteau între noi,
înainte și înapoi,
și cu cât te iubeam mai mult, cu atât
repetau, într-un vârtej aproape văzut,
structura materiei, de la-nceput.

Pușca

Pușca este alcătuită din trei părți:
partea de sus,
partea de mijloc,
și partea de jos.

Partea de sus este compusă din:
partea de sus a părții de sus și
partea de mijloc a părții de sus și
partea de jos a părții de sus.

Partea de mijloc este compusă din:
partea de sus a părții de mijloc și
partea de mijloc a părții de mijloc și
partea de jos a părții de mijloc.

Partea de jos este compusă din:
partea de sus a părții de jos și
partea de mijloc a părții de jos și
partea de jos a părții de jos

De dragoste

Ea stă plictisită și foarte frumoasă
părul ei negru este supărat
mâna ei luminoasă
demult m-a uitat, -
demult s-a uita și pe sine
cum atârnă pe ceața scaunului.
Eu mă înec în lumină
și scrâșnesc în crugul anului.
Îi arăt dinții din gură
dar ea știe că eu nu râd
dulcea luminii făptură
mie, pe mine mă înfățișează pe când
ea stă plictisită și foarte frumoasă
și eu numai pentru ea trăiesc
în lumea firoasă
de sub ceres.

Arta poetică

Dacă s-ar descuraja poetul
ar cădea frunzele din copaci,
și ramurile lor ar rămâne
ca niște spânzurători.
Dacă s-ar descuraja poetul,
femeile gravide
n-ar mai naște,
n-ar mai naște niciodată.
Dar, din grație și din grijă,
moare întotdeauna, întotdeauna,
înainte de a se descuraja.

În căutarea adevărului (53).

Asaltul pământenilor asupra planetei Marte

„Ce este un om de știință înainte de toate? Este un om curios care se uită printr-o gaură a cheii, gaura cheii naturii, încercând să afle ce se întâmplă” - Jacques-Yves Cousteau

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

Se spune într-un proverb românesc adaptat că **„Planeta arde și baba se piaptână”**. Eu cred că planeta noastră, Pământ, moare de singurătate, că noi, oamenii, am căzut în capcana confortului și refuzăm să avem de-a face cu viețile noastre interioare – acele izvoare nesecate de sentimente stânjenitoare, îndreptându-ne în schimb, către ispita nebunească pe care **„prieteni”**, noștri din **„Industria Lăcomiei”** o numesc **Piața Liberă**. Trecem prin timp, spațiu și informații din ce în ce mai repede, în căutarea conexiunii la rețeaua universală – numită internet. În același timp, ne îndepărtăm de familiile noastre, de prietenii noștri, de vecinii noștri și de noi înșine. Ne căutăm numele pe internet, ne actualizăm statusul, aflăm care celebrități se afirmă sau se autodistrug și cum anume. Ne bucurăm că am mai făcut un pas în statisticile internetului, avansând spre primele locuri. Pentru acest lucru ne consumăm cea mai mare parte din timp și energie. Încet... încet ni se topește empatia, acea capacitate de a recunoaște și de a împărtăși sentimentele (cum ar fi tristețea sau fericirea) cu alte persoane. Nu mai simțim compasiune față de nimic, deoarece, o persoană trebuie să aibă un anumit grad de empatie înainte de a putea fi capabil să simtă compasiune. Mai grav este că empatia totală a noastră nu are în componență nici petrolul sau energia ieftină, nici apa potabilă sau aerul respirabil, poate nici bunul-simț, ci compasiunea față de aproapele și față de tot ce este viu pe această planetă. Empatia ca resursă umană este pe cale de dispariție. În ultimii doi ani, datorită apariției pandemiei cu coronavirusul COVID-19, s-a adâncit starea de alienare, ca urmare a măsurilor luate, pentru scoaterea din criza sanitară. Se încearcă pe această cale să se îndepărteze omul de la modul normal de viață la care s-a adaptat în mii de ani. Se promovează tot mai mult așa numita digitalizare care divide societatea în miliarde de părți, tot atâtea cât reprezintă populația globului. Fiecare dintre noi vom reprezenta câte un număr care este luat în seamă în funcție de adaptarea la cerințele noilor stăpâni și vom fi tratați în funcție de interesele celor care ne conduc. Se vorbește din ce în ce mai mult de așa numitul pașaport verde care îți dă dreptul la călătorii sau accesul la practicarea profesiei. Minți diabolice conduc planeta. Ceea ce sper este că această distanță care s-a instaurat între noi ne-a făcut să înțelegem mai bine cât de importantă este interacțiunea umană reală, cât de importantă este pentru sănătatea noastră mentală și pentru starea noastră generală de bine. Când cu toții ne vom întoarce la viața normală (dacă

suntem lăsați sau dacă mai apucăm), poate că vom ști s-o privim cu mai multă grație și ne-o vom trăi mai fericiți. Poate că acum, în plină pandemie, ne-am dat seama ce importante sunt lucrurile care ne înconjoară și pe care le-am neglijat. Apa și aerul, cele două elemente esențiale de care depinde toată viața, vor fi protejate cu sfințenie, astfel încât să nu mai devină cutii de gunoi la nivel mondial. Omul este în căutare de noi locuri pe care să le exploateze în eventualitatea unei retrageri atunci când planeta Pământ nu-i mai oferă condiții de supraviețuire. Pentru acest lucru se alocă fonduri substanțiale pentru explorarea spațiului cosmic, mai aproape sau mai departe de Pământ. Cercetători din lumea întreagă s-au pus pe treabă și uitându-se prin **„gaura cheii”** încearcă să afle ce s-a întâmplat și ce se întâmplă în Univers. Ce uită omul este că această privire este limitată și că mai ușor este să deschizi ușa larg ca să privești întregul. Creatorul Universului, Dumnezeu, a lăsat ușa deschisă spre El, spre cunoașterea adevărată, numai că noi oamenii am închis-o sau nu o vedem. Frumusețea vieții noastre este că existăm pe această planetă și că am apărut printr-o minune. E bine că încercăm să descoperim și prin cercetarea spațiului cosmic originea și evoluția noastră dar să nu ne considerăm dumnezei. De aproape 60 ani s-au luat pe rând spre a fi cercetate toate planetele sistemului nostru solar și s-au analizat condițiile de existență a vieții pe aceste planete, comparându-le cu condițiile existenței vieții de pe Pământ. Timp de mai multe decenii s-au trimis spre diferite planete sonde spațiale și roboți (fără personal uman) care să le analizeze suprafețele, solul și atmosfera acestora. Oamenii au dorit să demonteze miturile și legendele despre Obiectele Zburătoare Neidentificate (OZN-uri) și mai ales despre extraterestrii, care de cele mai multe ori erau botezați **„marțieni”**. După multe misiuni de explorare a planetelor s-a ajuns la concluzia că nu există condiții de supraviețuire a omului pe nici una dintre planetele sistemului nostru solar. De asemenea nu s-a identificat nici o urmă de viață, cât de primitivă ar fi ea, pe nici una dintre planete. Fie atmosfera planetelor, fie temperaturile de la suprafețele planetelor, fie lipsa apei, fie alte condiții care susțin viața nu permit apariția și dezvoltarea vieții și nici omului să locuiască **„chiar temporar”** pe aceste planete. Nu voi insista pe aceste descoperiri științifice care sunt importante pentru omenire. **O dată cu aceste descoperiri se apropie de Adevăr și anume că suntem unici și singuri în Univers și că suntem creați ca ființe ale lui Dumnezeu, Creatorul Universului. Sunt mult mai multe argumente științifice în favoarea Creației, acestea se vor releva în timp dacă noi oamenii ne preocupăm mai mult de planeta Pământ și de viețile noastre.** Oamenii sunt foarte încrezători în sine; ei iau adevărul drept doctrină și faptele lor drept adevăr, iar în final pot culege doar ceea ce au semănat. Cu cât oamenii sunt mai încrezători în sine și cu cât sunt mai teribili de aroganți, cu atât sunt mai incapabili să

obțină adevărul. Nu-mi place triumfalismul unor popoare, care în plină pandemie mondială, pune pe primul loc asolizarea unui robot pe planeta Marte (cunoscută și ca Planeta Roșie) și importanța lui la o viitoare colonizare cu oameni pe această planetă. Omenirea nu a rezolvat cum a apărut virusul ucigător, cum se răspândește și nici protecția populației la acest virus care a făcut și face victime printre ființele vi. Nu există nici un argument științific care să conducă la posibilitatea colonizării planetei Marte cu ființe de pe Pământ. La o distanță de peste 470 milioane de kilometri de Pământ, planeta Marte își vede de drumul ei chiar dacă câțiva roboți pământeni au deranjat-o și chiar dacă oamenii de pe Pământ s-au uitat din când în când ce se mai întâmplă pe suprafața ei. Cert este că pe Marte este numai materie condensată stelară, este prea multă liniște pe suprafața acesteia, nu tu păsări cântătoare, nu tu animale sau plante, nu tu zumzet de insecte, nu tu bacterii sau viruși, nimic... nimic... din ceea ce se află între ființă și neființă, se aude din când în când numai un ușor șuierat de vânt încărcat cu praf. Planeta nu oferă nimic care să demonstreze că a avut sau va avea viață. Marte este pentru noi pământeni un poligon de testare a vieții pământene în condiții extreme. Perseverance, ultimul rover trimis de NASA, este cel mai mare și și cel mai dotat, cu mai multe instrumente decât celelalte patru rovere care au ajuns înaintea lui pe Marte (Sojourner, Spirit, Opportunity și Curiosity). Perseverance a fost trimis să elucideze misterul cu privire la existența vieții pe Planeta Roșie. Noi nu știm aproape nimic despre apariția vieții pe Pământ, dar ne interesează alte planete? Ce încearcă Perseverance să facă pe planeta Marte? Perseverance este pentru noi oamenii o jucărie foarte scumpă și greu de controlat care nu aduce decât răspunsuri deja cunoscute omenirii. Programul a dispus de un buget de 2,7 miliarde de dolari pentru a răspunde la întrebarea dacă pe Marte a existat viață în urmă cu aproximativ 3 miliarde de ani. Se presupune că atunci Marte era o planetă mult mai caldă și umedă – ce oferea condiții esențiale pentru apariția și evoluția vieții. Oamenii de știință speră să identifice biosemnături ale unor vechi microorganisme marțiene în straturile de sedimente din care Perseverance va extrage mostre ce urmează să fie aduse pe Pământ într-o misiune ulterioară (**misiune programată peste 12 ani!!!!**). Oare îl mai găsește pe Perseverance ca să-l întrebe ce a făcut în ultimii 12 ani? Cum se deplasează cu câțiva metri pe sol în timp de mai mulți ani, e posibil să-l găsească acolo unde l-a asolizat (debarcat). Poate între timp s-a plictisit de atâta singurătate și a căutat un partener/parteneră de dialog, ca să nu se plictisească. Cum nu va găsi pe nimeni, ne va întreba pe noi ce mai facem? cum e viața acasă?, cum am rezolvat pandemia de coronavirus și crizele care au urmat? Întrebări aruncate în neant. Cine îi va răspunde? Cum ar fi să găsească acest rover o altă ființă din univers, în afara pământenilor? Oamenii care au lansat acest proiect de exploatare a planetei Marte și-au pus speranțe mari și visează mult prea departe. Aceștia sunt deconectați de la realitatea în care trăim cu toții și sunt ținuți izolați de restul lumii, trăiesc într-o realitate virtuală. Gaura cheii prin care privesc este prea îngustă și sunt obligați să privească pe rând, nu toți odată. Fiecare participant la misiune vine cu câte o idee care mai de care mai năstrușnică. Din încărcătura lui Perseverance fac parte și câteva instrumente concepute pentru a fi folosite în viitoarele misiuni cu echipaj uman la suprafața planetei. O utopie mai mare ca aceasta nu există nici teoretic. Unul dintre

acestea este un dispozitiv care extrage oxigenul din moleculele de dioxid de carbon, gazul din care este alcătuită în mod preponderent atmosfera marțiană. **Dacă își va dovedi eficiența, spun ei, ar putea deveni vital pentru explorarea cu echipaj uman a planetei și chiar pentru colonizarea ei!!!** Oxigenul ar asigura aerul respirabil în habitatele umane ce ar putea să fie construite pe această planetă. Dacă ne uităm la caracteristicile planetei Marte am observa că aerul la suprafața planetei Marte este de numai 1% din atmosfera de la suprafața planetei Pământ și formată în principal din dioxid de carbon. Această presiunea este echivalentă pe Pământ la 35 km înălțime unde se găsește stratosfera. Cât oxigen poți scoate din această cantitate infimă de dioxid de carbon și cu câtă energie consumată? Să nu uităm că pe Marte nu există nici o sursă de energie care să fie exploatată în viitor. Am observat că roverul Perseverance nu mai utilizează panouri solare ca sursă de energie, ci energie termonucleară produsă de izotopi radioactivi care au o durată limitată în timp. Datorită depărtării planetei Marte de soare, energia solară este mult mai mică decât pe Pământ (de aproximativ 4 ori), iar furtunile cu praf marțian, care durează până la câteva luni, acoperă panourile solare care devin ineficiente. Eu nu cred (așa cum nici realizatorii proiectului nu cred) că omenirea este pregătită să trimită spre Marte o navă cu personal uman la bord, care să supraviețuiască acestei călătorii. Protonii din vânturile solare penetrează orice atom din calea sa ducând la moartea instantanee a ființelor vi. Acest lucru se petrece în spațiul extraterestru al Pământului, dincolo de distanța de 1000 km față de Pământ, unde nu mai acționează câmpul gravitațional al acestuia, ori planeta Marte se găsește la peste 400 milioane kilometri depărtare, iar o călătorie durează aproape 8 luni. Și pe planeta Marte oamenii sunt expuși vânturilor solare, deoarece, planeta nu are câmp magnetic care să-i apere de protoni. Pentru acest lucru trebuie să se ascundă în solul marțian la o adâncime de cel puțin 3000 metrii. În plus, oamenii au nevoie pe durata călătoriei și a timpului pe care îl petrec pe Marte de multe necesități pentru menținerea vieții printre care: aer, apă, hrană, energie, căldură, etc. Pentru că nu există nimic dintre aceste necesități ele trebuie luate și transportate de pe Pământ. Până acum nu au fost trimise ființe umane în spațiu la distanțe foarte mari (milioane kilometrii). Pentru că acum este o perioadă tristă pentru omenire, poveștile despre unele performanțe deosebite ale oamenilor ne pot crea un confort de bine și ne pot da speranțe că omenirea a uitat de pandemie, de războaie, de înarmare fără limite, de șomaj, de foamete, de sărăcie și mai nou de disconfortul creat. Cum foarte mulți nu-și dau seama de unde apar toate problemele omenirii, se îndreaptă spre o himeră, sperând că ies din capcana în care au căzut. Oamenii care nu cred într-un Dumnezeu nu mai disting binele de rău și adesea le confundă între ele. În continuare se cheltuiesc bani cu înarmarea, în continuare se duc războaie, în continuare se distruge natura. Și peste toate a apărut acest coronavirus, care nu dă semne de oboseală, iar noi oamenii recurgem la aceleași obiceiuri și anume profităm de pe urma pandemiei create și ne facem că stăpânim situația prin confuzii și incertitudini din ce în ce mai multe. Ce este mai important pentru noi? Să privim planeta Marte ca pe o scăpare sau să privim viitorul aici pe Pământ?

Va urma

FILOZOFIA ȘI ȘTIINȚA SUB SEMNUL UNITĂȚII

Dragoș NICULESCU

Continuare din nr. trecut

2.5. Integrarea științelor sau Integronica.

Integrarea științelor sau Integronica se fundamentează pe baza principiului integrării universale, care derivă din principiul ordinii și organizării, a cuprinderii sistemelor și subsistemelor într-un complex de relații și supraordonări. Fiecare sistem tinde să-și realizeze atât propriul maxim de organizare, cât și, în același timp, să se integreze cât mai bine în sistemul superior. Tendința de a se organiza în sisteme din ce în ce mai complexe, înseamnă că, pe lângă organizare, fenomenele tind și spre o integrare din ce în ce mai complexă. După cum a arătat și Leibniz, integrarea reprezintă, spre deosebire de derivare, operația de trecere de la fenomenele locale la cele generale. Se vorbește, în cazul integrării, de funcționarea ei pe baza procesului de superizare, adică de trecere de la o mulțime de sisteme inferioare la un sistem superior, așa cum ar fi trecerea de la o mulțime de atomi la o moleculă. În felul acesta, pe lângă organizarea pe orizontală apare și o organizare pe verticală. Iar întorcându-se la emergență, pe lângă proprietățile rezultate, orice sistem are o proprietate emergentă, care nu aparține, neapărat subsistemelor sale; după cum arată M. Bunge (1984), orice sistem ierarhizat are cel puțin o proprietate emergentă. Fiecare sistem ierarhizat, aparținând unui nivel, este format din sisteme care aparțin nivelului subiacent. Și, în sfârșit, la rîndul lui, fiecare sistem ierarhizat aparține unui palier de organizare a materiei. Fiecare particulă există prin intermediul celorlalte, iar particulele materiale nu pot exista ca entități distincte; ele sînt inseparabil legate între ele. G. F. Chew arată că o particulă este ceea ce este numai pentru că ea coexistă cu toate celelalte. J. C. Miller susține că fiecare particulă, oricît de mică ar fi, poartă în ea caracterul întregului. Constantin Noica arată că întregul stăruie în părțile sale, proprietățile elementelor trebuind

raportate și ele la sistemul din care fac parte, iar P. Teilhard de Chardin afirmă că părțile nu pot exista singure, că materia a evoluat spre o integrare și o complexificare continuă. Dar dacă organizarea duce la integrare și integrarea la complexificare, aceasta determină și ea diversificarea. Exemplul cel mai bun de diversificare este reprezentat de sistemele biologice, care, fiind cele mai complexe, sînt și cele mai diversificate sisteme. Așa cum am arătat anterior, contestăm categoric susținerea tezei hazardului, ca și a capacității de autoorganizare și autogenerare absolută a sistemelor, deci a autodeterminării necondiționate, a existenței unui determinism exclusiv immanent al fenomenelor, și susținem, în schimb (v. TÎDE), funcționarea Autodeterminării controlate, concept transcendent care marchează limitele unei libertăți imanente a calităților spirituale și a fenomenelor ontologice de strat (cele aparținînd Fluxului transcendent), permise și încurajate, dar în același timp îngrădite, ghidate și călăuzite către un optim energetic regenerator. De aceea, ne opunem radical abuzului și erorii pe care le comite J. Fowles prin afirmația că hazardul este legea fundamentală a universului, părere privită cu rezervă și de A. Restian. În sprijinul concepției noastre, menționăm pe A. Einstein, care susținea, în 1934, că în spatele legilor și al regulilor statistice trebuie să se afle, totuși, niște legi deterministe, și pe S. Freud, care susține că nici un fenomen psihic nu este întîmplător, fără o cauză precisă.

Integronica, prin demersul pe care îl promovează, de unificare a științelor într-un domeniu integrator, militează, ipso facto, întru vizarea realității ample, care este unitatea lumii. În acest demers, interferența, chiar suprapunerea filozofiei cu știința pozitivă este inevitabilă, căci filozofia, fără a beneficia de concretețea și dezvoltările cercetărilor fizico-științifice, nu se poate impune cu relevanță în chiar propriul ei cîmp de acțiune, care este cel al analizei și sintezei speculative și pozitive, iar știința, fără aportul supraveghetor interpretator și integrator al studiului gnoseologic, epistemic și metafizic, își pierde, în sens teleologic, rostul, rămîne lipsită atât de instrument de control, cât și de proiecția superioară a rezultatelor sale în orizontul ontologic al condiției ființei umane plasată în context universal, aflată în căutarea fundamentului ultim. Căci unitatea lumii, integrată unității universului, ce înseamnă altceva decît transcendentul tutelar, decît Adevărul unic și absolut ? Sub această tăcută, dar permanent activă, irepresibilă dominantă a unității, efortul, implicit unitar, științifico-filozofic al cercetărilor și gînditorilor, cu înaltele sale coordonate axiologice și valorizatoare, s-a înscris pe un drum eroic neobosit, spre potențialitatea unei lumini parcă din ce în ce mai apropiată, mai împlinătoare. Multiple au fost etapele acestei susținute căutări ale conștiinței umane marcate atât de incertitudini, de contestări, cât și de

succesul unor rezultate teoretice încheiate, dar poate niciodată epuizate, clasate în sfere definitive. Pînă nu demult, cele patru forțe fundamentale (electromagnetică, gravitațională, nucleară slabă și nucleară puternică) erau considerate independente, deși forța electromagnetică a rezultat, ea însăși, din unificarea forței electrice cu forța magnetică. H. C. Oersted și M. Faraday au remarcat că între cîmpul magnetic și curentul electric există o anumită independență, iar J. C. Maxwell a realizat apoi unificarea celor două forțe, arătînd astfel, încă din 1865, că este posibilă unificarea unor forțe fundamentale. Nu vom intra în detaliile științifice ale acestor căutări, ne-am abate de la scopul prezentului studiu, vom trece doar în revistă aceste etape, în datele lor esențiale. Problema relațiilor și a unificării celor patru forțe fundamentale a preocupat pe foarte mulți fizicieni. Ea nu a înregistrat însă un progres considerabil decît în 1967, cînd S. Weinberg, S. Glashow și A. Salam au realizat cea de-a doua unificare, arătînd că forța electromagnetică și forța nucleară slabă sînt, de fapt, două aspecte ale aceleiași forțe electrolabe. A urmat perioada așa numitelor teorii de etalonare, care au adus în discuție existența unui nou tip de particule, particulele de etalonare. Cu ajutorul acestui tip de teorii, H. Weyl, în 1918, a încercat să unifice forța electromagnetică cu forța gravitațională, iar în 1967, S. Weinberg, S. Glashow și A. Salam au arătat că, cu ajutorul unei astfel de teorii de etalonare, se poate realiza unificarea forței electromagnetice cu forța nucleară slabă. Intră în calcul particula mesager. Particula mesager a forței electromagnetice este fotonul. Pentru unificarea forței electromagnetice cu forța nucleară slabă era necesară existența unei noi particule mesager. Ea a fost denumită "bosonul vector Z⁰", plecîndu-se de la "boson", care este particula purtătoare a forței slabe. S-a elaborat apoi o teorie a supersimetriei (avînd ca reprezentant superparticula cu viață foarte scurtă, sub 10⁻²³sec), care tinde să realizeze visul lui Albert Einstein de unificare a cîmpurilor*. În 1971, S. Salam și J. Strathdee au arătat că pentru a putea desfășura interacțiunea dintre bosoni și fermioni, în cadrul supersimetriei, este necesar un superspațiu. În condițiile acestor forțe și la dimensiuni foarte mici, sub 10⁻¹³ cm, spațiul nu mai are trei, ci 10 dimensiuni, din care șapte sînt ascunse prin înfășurare, iar particulele devin niște șnururi filiforme. Autorul lucrării mai sus menționate, A. Restian, conchide: "Se pare că este posibilă unificarea tuturor forțelor fundamentale într-o singură forță, sau superforță, după cum spune P. Davies (1986). Aceasta nu ar exista însă decît la energii foarte înalte și la dimensiuni foarte reduse. Pe măsura scăderii energiilor și ceșterii dimensiunilor, această simetrie se rupe, ducînd la independența relativă a celor patru forțe fundamentale, așa cum le sesizăm noi la nivelul dimensiunilor în care trăim". În structura unitară a lumii se întîlnesc aspectul său corpuscular și

ondulator și multitudinea de cîmpuri, electromagnetic, gravitațional, informațional, care leagă diferite corpuri, realizînd o anumită continuitate.

De asemenea, între substanță, energie, spațiu și timp, care se află la baza universului, există o legătură indisolubilă. I. Newton considera masa, energia, spațiul și timpul ca niște entități distincte. Pentru I. Newton exista un spațiu și un timp absolut imuabil și etern, în care se desfășoară fenomenele. A. Einstein* (1934) a fost cel care a arătat că nu poate exista un spațiu și un timp independent de substanța și de energia pe care le conțin, de care sînt indisolubil legate. Fiind expresia modului în care substanța și energia sînt distribuite în spațiu și timp, informația realizează o nouă unitate. Cele trei componente ale realității, substanța, energia și informația, sînt dependente unele de celelalte, ele nu pot fi niciodată complet despărțite. De asemenea, nici spațiul și nici timpul nu pot fi concepute fără informație. Divizarea, din ce în ce mai multiplă, în științe particulare, se cere, din ce în ce mai stringent, a urma drumul invers, al unificării într-o știință comună, pluri- și interdisciplinară, în sensul abordării integrate, nefragmentare a realității lumii și universului. În 1275, Raymond Lullus căuta rădăcinile comune ale arborelui științei. În 1927, Francis Bacon sublinia unitatea științelor. Apoi, Leibniz a susținut și el unitatea științelor, lucru menționat și de enciclopediștii francezi ai secolului al XVIII-lea (D'Alembert, 1751; Condorcet, 1794). În 1825, Michelet subliniază că științele reprezintă un sistem unitar, pe care îl privim separat numai din cauza limitelor noastre. Iar în 1880, M. Eminescu scria că toate științele stau într-o strînsă legătură, ca într-o rețea și că, fără un efort prea mare, ar trebui să putem trece din fiecare punct al științei pînă la totalitatea ei. Matematica, cibernetica și filozofia sînt legate de toate celelalte științe, între care există o devărată rețea de relații interdisciplinare. Aceste relații merg de la științele exacte spre științele umaniste, dar după cum arată M. Herivel, și de la științele umaniste, care nu pot și probabil că nici nu trebuie puse întotdeauna sub jurisdicția științelor logico-matematice, spre științele exacte. După cum W. Heisenberg sublinia, în 1977, faptul că științele contemporane au tendința de a-și depăși granițele, obiectul de studiu și metodele au început să se suprapună, au apărut o serie întreagă de științe interdisciplinare, așa cum sînt biofizica, biochimia, neuroendocrinologia, psihoimunologia, imunogenetica etc. "Apare evidentă necesitatea stabilirii unei instanțe care, depășind limitele diferitelor discipline particulare, să poată oferi o imagine mai profundă a unității acestei lumi. Această instanță care, plecînd de la unitatea științelor și trecînd prin diferitele științe particulare să se întoarcă din nou la unitate lor, ar putea fi reprezentată de integronică.

PAȘI PRIN ISTORIE - CĂLĂTOR PRIN TIMP - ODEONUL LUI HERODES ATTICUS HERODION

**Anna-Nora ROTARU
PAPADIMITRIOU**

Închid ochii și mă las purtată de gând spre trecutul glorios, vrând să pătrundă prin cotloanele timpului și să scormonească prin vremi de altădată, uitate, prăfuite, ascunse ochiului așteptând să răzbească prin pojghița timpului, cu scopul de-a scoate la iveală mistere, adevăruri, fapte, capodopere, monumente, să le cercetez îndeaproape și-apoi să le așez cu evlavie pe cât și cum pot, pe-o foaie de hârtie, așa cum îmi dictează ele ce vor să iasă la lumină, conducându-mi mâna și împărțind cu alți dornici căutători ca mine gândul, visul... de-aș putea, aș intra într-o mașina a timpului întorcându-mă spre-acele vremuri și ca simplu spectator să urmăresc cuminte evenimentul ales. Așa, mi-am ales să-mi conduc pașii iar în Grecia antică, marea mea pasiune încă din copilărie și visul meu cu ardoarea de parcă aș mai fi trăit în vreo altă viață, să-i admir monumentele istorice precum erau pe-atunci, mărețe, pline de culoare prinzând ca prin farmec formă ruinele sau parte a monumentelor ce s-au păstrat, mai mult sau mai puțin în vreme, pierzându-mă în forfota locuitorilor, pe strămurile și drumeagurile ei

pribegind și simțind pulsul acelei epoci de aur. M-am oprit să văd mai îndeaproape Teatrul Antic - Herodion și sa vă scriu...

Construit în urmă cu 1.800 de ani, este renumit în toată lumea, dar multe detalii despre acesta rămân necunoscute. Este unul dintre cele mai renumite și importante teatre antice din Grecia și din întreaga lume. Este o bijuterie pentru Grecia și cu siguranță, chiar dacă nu ați vizitat-o, ați văzut zeci de fotografii să circule cu acesta pe internet sau veți vedea dacă vă va împinge curiozitatea. Motivul construcției desigur, pentru Odeonul lui Herodes Atticus, adică al celebrului Herodeion, o capodopera arhitecturală construită pe versantul sud-vestic al Acropolei din Atena, firește că nu a fost larg cunoscut până acum. Este un teatru al perioadei romane care, după cum relatează exploringgreece.tv, are propria sa istorie deosebită și extrem de interesantă în timp.

Acest teatru antic este coroana activității culturale din Grecia în lunile de vară și rămâne unul dintre cele mai importante și recunoscute monumente ale antichității, caracterizat ca fiind cel mai perfect teatru din punct de vedere estetic și acustic. Pausanias, scriitorul de călătorii, grec din secolul al II-lea d.Hr., care a vizitat Atena în timpul domniei lui Mark Aurelius, a considerat Odeionul ca fiind cel mai bun din Grecia pentru armonia sa deosebită, socotindu-l „cea mai remarcabilă dintre toate celelalte clădiri de acest fel”. Nu întâmplător, potrivit ziarului canadian „Globe and Mail”, este considerat al doilea cel mai bun teatru din lume, primul fiind Minack Theatre Porthcurno - Anglia, urmat de Herodion, apoi Opera din Sydney, Scala din Milano, Carnegie Hall din New York, Teatrul Bolshoi din Moscova; deasemeni unul dintre cele mai bune locuri din lume pentru a viziona spectacole de teatru, muzicale și de dans, renumit pentru impozanța și acuitatea perfectă, astfel încât spectatorul, chiar din ultimul șir să poată auzi și vedea perfect, caracterizat ca fiind cel mai bun exemplu de amfiteatru grecesc autentic, descris ca „locația perfectă în care muzica modernă întâlnește atmosfera antică”

Este visul, idealul tuturor artiștilor, spune publicația „Globe and Mail” de-a se găsi pe scena lui măcar o dată în viață. Teatrul Antic Odeon de Herodes Atticus a fost de fapt al treilea teatru construit în Atena antică. Construcția sa a avut loc după Conservatorul Pericles pe care-l arse Sillas în 85 î.Hr., dar și Conservatorul Agrippa din Antica Agora care a avut loc în secolul al XV-lea î.Hr. Irodionul a fost construit în jurul anului 161 d.Hr. (există îndoeli cu privire la data exactă, oricum în intervalul cuprins între 161 și 174 d.Hr.) prin ordinul și cheltuiala atenianului Tiberius Claudius Atticus Irod, filozof și descendent al unei vechi familii ateniene. Ceea ce nu se prea știe, este ca acest monument a fost o construcție făcută în cinstea soției sale, Aspasia Annia Rigillis, care a murit în 160 d.Hr. dorind astfel să-i onoreze memoria, reușind să creeze un monument ca o bijuterie, atât a Atenei, cât și-a întregii Grecii, destinată evenimentelor muzicale, fapt pentru care a și fost numită Conservator.

Acum, să fac o mică prezentare despre Odeon din Herodes Atticus, în ceea ce privește arhitectura acestei

ODEON

HERODES

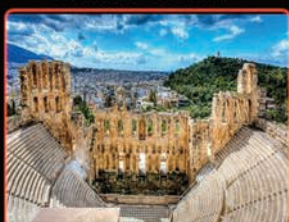
ATTICUS

HERODION

ATENA - GRECIA

faimoase construcții. Nu voi intra în foarte multe amănunte, doar că găsim structura caracteristică în trei părți a așa-numitului teatru „grecesc” în aspectul său ideal: concav, orchestră, construcție scenică. Clădirea era mare și foarte luxoasă. Concavitatea sa de marmură, mai mare decât un semicerc, avea un diametru de 80 de metri. Orchestra semicirculară era acoperită cu marmură alb-negru. În spatele scenei exista o clădire impunătoare cu trei etaje, cu o lungime totală de 92 de metri și o înălțime de 35 m, construită cu zidărie sculptată, încadrată pe ambele părți de scări decorate cu mozaicuri, astăzi păstrându-se doar parte din fațadă, cu doua etaje și înălțime de 28 m ! Fațada ei interioară era căptușită cu marmură multicoloră și decorată cu coloane și nișe care adăposteau statui ale membrilor casei imperiale și ale familiei lui Irod. Conform dovezilor arheologice, Irodionul a fost cel puțin parțial acoperit cu un acoperiș foarte mare din lemn de cedru și gresie ce s-a gasit, parte din el în urma săpăturilor arheologice. Spațiul destinat publicului avea o capacitate de aproximativ 5000 de spectatori. Armonia acestui teatru se datorează designului său unic, utilizării a trei centre pentru a desena rândurile curbate de scaune, precum și spațiului orchestrei care domină, fiind astfel construită încât să aibă o formă de semicerc și sunetul să se propage uniform oriunde s-ar găsi auditorul. Acustica sa este de asemenea admirabilă, la fel și proporțiile sale simetrice. Din păcate, această bijuterie a Atenei a suferit multe avarii de-a lungul secolelor, așa cum s-a întâmplat și cu multe alte monumente istorice, nu numai ale ei, dar și ale întregii Grecii în general, prin invazia diferitelor triburi barbare ! Cine au fost acei războinici care au scris cea mai sângeroasă pagină din istoria celui mai glorios oraș al Greciei antice și nu numai provocându-i mari catastrofe ? Au fost „Prădătorii arieni”, „strămoșii vikingilor”, „descendenții mirmidonilor” sau „copiii amazoanelor” ? Au fost Herolii, triburi care probabil au venit din Scandinavia, au trecut prin Grecia și, ca mulți alți invadatori barbari, au distrus, jefuit și ars... Astfel, Teatrul antic a suferit o distrugere uriașă în 267 d.Hr. Temperaturile dezvoltate prin ardere au fost extrem de mari calcificând marmura și topind statuile. De atunci, ruinele sale au fost folosite ca o carieră pentru materiale de construcție, un loc de reședință protejat și o cetate. În 1667 a fost integrat în zidul care înconjura versantul sudic al Acropolei. De-a lungul timpului, parte din ruine au fost acoperite de straturi de pământ acoperindu-le treptat. Înainte de intervenția arheologilor, adâncimea terasamentului din scobitură depășea 12 metri zona servind drept câmp pentru cultivare.

Săpătura completă a dezvăluit o adâncitură cu câteva rânduri de scaune care au supraviețuit la fața locului ce era puternic calcificat de incendiul original. Lucrările de îndepărtare a solului și a resturilor din și în jurul Odeionului au început în 1848 și au continuat în 1857-1858, supravegheate de arheologul grec Kyriakos Pittakis care a descoperit că marmura clădirii a fost grav calcificată găsind un metru de cenușă de lemn și țiglă carbonizată demonstrând astfel că teatrul avusese un acoperiș din lemn și că a fost distrus de incendiu provocat de triburile barbare ale herolilor. Treptat au început reparațiile de-a lungul timpului, în 1922 treptele de marmură au fost refăcute în locurile unde au fost deteriorate, teatrul restaurându-se între anii 1950-1961. Scaunele au fost reconstruite cu renumita

marmură de Pendeli, orchestra a fost pavată cu dale albastre și albe, cu plăci de marmură Ymittos, iar fragmentările de pe pereții și ușile Conservatorului reparate cu materiale care se disting de construcția antică.

În Herodeion, încă din 1867 încep primele spectacole (Antigona, Electra ale lui Sofocle), concertul lui Herbert von Karajan în 1939 și-alte manifestări culturale devinind baza Festivalului de la Atena. Scena a găzduit aproape toate numele de top - internaționale și interne - în domeniul muzicii, dansului, baletului și teatrului în anii postbelici susținându-se concerte și spectacole de dramă antică. În primele trei decenii de funcționare, instituția a oferit publicului atenian un canal neprețuit - deși sezonier - (din mai până în octombrie) de comunicare cu dezvoltarea artistică a Occidentului și un pas de recunoaștere supremă a creatorilor greci.

A găzduit în 1957 pe Maria Callas, în același an Edith Hamilton a fost declarată cetățean de onoare al Atenei la vârsta de nouăzeci de ani, în mai 1962 Frank Sinatra a susținut două concerte, în 1973 concursului Miss Univers, Nana Mouskouri în 1984, Luciano Pavarotti în 1991 și în 2004, Mythodea lui Vangelis Papathanasiou a avut premiera în iulie 1993, în mai 1998 compoziția poetică „Axion Esti” a poetului Odysseas Elytis, laureat al Premiului Nobel pentru literatură, pe muzică de Mikis Theodorakis și dirijată chiar de compozitor, în 2000 Elton John a susținut două concerte, în iunie 2008, Sylvie Guillem a interpretat Boléro în companie cu Tokyo Ballet, în septembrie 2010, tenorul Andrea Bocelli a susținut un concert, în anul 2012, Mario Frangoulis a interpretat rolul principal în Carmina Burana, de Carl Orff și bineînțeles enumerările continuă și vor continua...

Unicitatea acestui monument este surprinsă atunci când în fiecare vară mulți turiști care îl vizitează sunt impresionați de modul uimitor în care sunetul este transmis din fiecare parte a acestui măreț amfiteatru. Mulți nu ezită să stea în mijlocul orchestrei și să recite sau chiar să cânte. Acustica sa distinctivă se datorează multor factori, dar în principal designului perfect simetric și înclinației cavității, care sporesc reflexia sunetelor. În acest faimos monument, interpretarea, muzica, dansul, regia, scenografia și designul costumelor au căpătat o semnificație și un conținut special. Astăzi rămâne un monument arhitectural și cultural de neegalat al patrimoniului mondial și în fiecare an este o atracție pentru mii de vizitatori care se bucură de arhitectura sa, de acustica incomparabilă trezind pentru aceste locuri istorice un simțământ divin, o vibrație cutremurătoare ale acelor corzi sufletești, mistice aproape. Conștientizăm că, încă din antichitate, pe-aceleași trepte urcând, pe-aceleași locuri stând, ascultau ca și acum noi tragedie antică, piese de teatru din Sofocle, Eschilus, piese satirice-Aristofan, în tot așa seri de vară scaldate de lumina lunii pline, ce se prelingea la fel de suav pe marmură reflectându-se în sufletele auditorilor, cu aceleași calități terapeutice asclapiene de-altădată, magice, de înălțare a sufletului spre culmi divine.

Chiar la poalele muntelui sacru al Acropolei, Herodion este un loc unic pentru a vă bucura de un spectacol teatral sau de un concert, în același timp admirând măreția Parthenonului ce domină sub văratecul clar de lună, ascultând ce altceva mai divin oare decât Sonata Lunii a lui Beethoven?

FILOZOFIA MEA (2)

Anton GAGIU

Nu a fost reîntoarcere pe care s-o efectuez la obârșiile mele în care să nu iau la colindat plaiurile sale minunate pe care le port în suflet precum icoana părinților, cărora nu încetez să le închin rugăciuni pentru odihna lor veșnică acolo unde se află. Și, ca un făcut, de fiecare dată am descoperit câte ceva nou cu ocazia acestor peregrinări. Noutatea își are sorginea în modul în care privești reîntâlnirea și cum o trăiești. „Veșnicia s-a născut la sat” spune Lucian Blaga în poezia „Sufletul satului.” Nimic mai adevărat. Am văzut Lancrămul lui și-l înțeleg. Satul la modul general parcă încremenește în timp. Chiar dacă în miezul lui mai apare câte ceva nou, dincolo de acesta, satul poartă veșnicia ca pe marama nemuririi. Și sunt convins că satul, nu unul anume, ci oricare, nu va muri niciodată. Ați văzut orașe părăsite ca și când ar fi fost lovite de războiul atomic? Ei, sate nu veți vedea niciodată într-o astfel de stare. De ce? Pentru că satul își mai primenește doar oamenii din când în când, dar în sinea lui rămâne parcă același de la izvorul său în lume. El rămâne nesupus timpurilor, deoarece este chiar timpul însuși. Cum? Prin ce anume? Prin regenerarea plaiurilor sale an de an. Acestea au rădăcini perene și revin de fiecare dată să ne aducă privirilor, sufletului, minții noastre, frumuseți de nebănuite. Toate cresc treptat, odată cu trezirea la viață, odată cu rotirea anotimpurilor în încercarea lor ciclică de păstra lumea așa cum este. Spun încercare pentru că omul în nemernicia lui, de sute de ani face pași din ceea ce mai mari spre supunerea totală a

naturii. O gătuie, o strânge în chingile suferinței și nu-i mai dă posibilitatea nici să se vaite. A ajuns o asemenea nemernicie și la sat? Da, și încă din plin. Cad păduri secerate de minți bolnave pornite după înavuțire care spun că: „ce, domnule pădurea nu îmbătrânește? nu trebuie regenerată? și-apoi e pădurea mea, fac ce vreau cu ea!” Da, descreieratule! Dar copacii trebuie selectați, nu răpuși, rași de pe fața pământului că așa vrei tu să obții un beneficiu! Apoi regenerarea înseamnă să pui ceva în loc. Se spune că ai trăit degeaba dacă nu ai construit o casă sau nu ai plantat un pom sau o livadă, sau nu ai făcut o grădină. Cum se simt acești oameni care răpun păduri, nu copaci și care nu pun nimic în loc? Cum pot mutila suprafețe imense bărbierind dealuri și munți? Iată că pot și nu le pasă! Astfel de întâmplări au avut loc și pe plaiurile mele natale, undeva la confluența frumuseții divine dintre zona muntoasă Leaota și dealurile sale care îmbracă masivul pe la sud precum brâul unui muntean al locului. E adevărat, nu la nivelul celor care s-au petrecut prin Țara Bucovinei sau a Maramureșului, dar am văzut astfel de locuri unde, în loc de copaci falnici, am întâlnit numai tulpini care parcă plâneau către cer ca niște trupuri cărora le lipseau capul și inima. Am simțit că satul meu a rămas parțial fără suflet. De ce numai parțial? Pentru că încă mai are păduri în picioare ce-și ridică falnice spre cer trupurile lor ce dau sens și speranță vieții și alungă moartea. Pădurea sau un câmp cu flori de la marginea sa dau esență vieții. În urmă cu câțiva ani ieșeam dintr-o pădure sau ce mai

rămăsese din ea, unde fusesem la cules de ciuperci. Era sfârșit de iunie. Pășunile acelor meleaguri musteau de viață și o... Doamne! de frumusețe. Din acel crâmpei de pădure am nimerit pe o pășune plină de flori. Mi s-a oprit răsuflarea. Nu mai văzusem așa ceva de pe vremea copilăriei când mai colindam acele locuri. Explozie de flori! Minunăție! Splendoare! În acel moment am crezut, nu, am simțit că sunt în Paradis, pentru că numai așa trebuie să fie acolo și nu altfel. Minute în șir nu am putut să-mi desprind ochii de la acel tablou fantastic. Mintea capta frumusețea și nu se mai sătura. Sufletul trăia intens momentul și transmitea vibrațiile sale inimii care nu contenea să mă țină pironit locului, să simt că sunt pe tărâmul nemuririi. Dacă poate să-ți pară rău de ceva ca muritor când ți s-a împlinit sorocul, apoi de așa ceva trebuie să-ți pară. Numai în viața aceasta te poți întâlni cu așa ceva. Merită să pângărim această frumusețe? S-o transformăm în cenușă sau în pustiu? Cu siguranță, NU! Atunci am trăi degeaba, viața nu ar avea sens prin distrugerea frumosului și a binelui. Pentru că aceste două calități pe care se

→ Continuare în pag. 11

Pentru aducere aminte

S-a stins din viață, la 72 de ani, secerat de neiertătorul Covid reputatul intelectual basarabean, Neculae Dabija. Profesor, om politic, membru de onoare al Academiei Române, membru corespondent al Academiei de Științe din Republica Moldova, dar și prozator, jurnalist și poet de excepție, a produs prin moartea sa profunde regrete și un incontestabil gol în arealul intelectualității românești.

Fie-i țărâna ușoară.

(A.G.)

Săracă țară bogată

Neculae DABIJA

Frunză verde foaie lată
Săracă țară bogată!
Neam pribeag, nu undeva -
Emigrant în țara ta!

Tot ai zis c-așa ți-i scris:
Să fii liber doar închis!
Necăjitul meu popor,
Că-ți mai arde de umor!

Of, sătulule flămând
Lângă ape însetând!
Cum cerșim cu gura mută
Pâinea tot de noi crescută.

Țara mea de oameni triști,
Mult mă mir că mai exiști,
Ciopârțită în bucăți
Că te mai găseșc pe hărți.

Tot mai tristă te apuc
De când corbii te conduc
Și te duc - șontâc! - De zor
Spre Mărețul viitor.

Săracă țară bogată,
Vine vântul să te bată,
Vine cerul să te ningă
Și toți morții să te plângă.

N-o să mori de două ori:
Larg ți-a fost în închisori
Și cald ți-a fost în Siberii,
Țară prinsă-ntre imperii.

Fii cu Dumnezeu atentă:
Te preface in-de-pen-den-tă,
Te preface c-ai fi stăpână -
Cu cătușele în mână!

Și iar verde foaie lată,
Săracă țară bogată,
Săracă țară furată,
Mai și cânti, trasă pe roată...

→ Continuare din pag. 10

clădește veșnicia le-am văzut atunci acolo. Dacă omul lipsit de responsabilitate nu s-ar gândi numai la el, și nici la „trăiește clipa”, ci ar avea în mintea sa comunitatea, pe cei mulți, viitorul, ziua de mâine pentru copiii și nepoții lui, ar construi fără a distruge. Cineva mi-a spus: „domnule nu poți să construiești fără să dărmăm, să pui la pământ sau să ștergi de pe fața pământului”. „Domnule, îi zic, ai dreptate, dar dărmăm ceva mort deja, nu distruge natura care este fibra vieții noastre, fără natură nici noi ca oameni nu reprezentăm nimic.” „Ce înseamnă natură? Poți să-mi spui? Ca să știu ce să nu distrug.” „Omule, natura este tot ce

este viu și te înconjoară, pădure, apă livadă, pășune, potecă, aerul pe care-l respiri, grădină, până și copacul singuratic de la marginea drumului e natură, izvorul, băltocele din care se adapă animalele și da, natură mai este fauna de la un capăt la altul cu domestic și sălbatic laolaltă. E clar?” „E clar, dar e prea mult pentru mine să țin cont de toate pentru că nu pot. Dacă aș face așa, nu aș mai putea să mă ating de ceva din natură ca să construiesc ceva pentru mine și familia mea.” „Ba ai putea, dar pentru asta trebuie să gândești, să ai mintea limpede și-ți dau doar câteva exemple ca să te determin să gândești: cimentul se obține în mare parte din roca ce se

găsește din belșug în pământ și extragerea ei nu distruge natura, la fel și alte materiale de construcții; și lemnul e folosit în construcții, dar selectiv și ce ai tăiat trebuie înlocuit. Mai vrei exemple?” „Nu, m-ai lămurit. Dar nu știu cum vei putea lămuri sute, mii de oameni aflați în situația mea?” „Foarte simplu, folosindu-te pe tine și pe alții ca tine. Poate nu vom eradica fenomenul, dar îl putem diminua, altfel peste secole, poate mai puțin, nu vom avea unde să mai locuim pentru că planeta ne va expulza.”

POEME

Irina Lucia MIHALCA

Dincolo de ape

Gândurile îți sângerează, zidurile te
despart,
în tăcere pleci spre spații goale,
încerci
să curmi trecutul tulburător:
Pierdut în sălbăticie, casa ți-e drumul,
loviturile aspre te fac mai puternic,
în aur transformi greșelile.

Un far aprins.
Dincolo de ape vrei să ajungi.
Într-un ocean nestrăbatut de nimeni,
coloane luminoase
licăresc.

Viața o ia într-o direcție sau alta,
ca un râu sinuos,
noi experiențe îți scriu povestea,
bucuria este
în tot ce te-nconjoară.

Pe emisfera gândului te plimbi,
pe o scenă ireală te miști.
Ai fost rănit,
ai fost vindecat.
Vei păstra această înțelepciune
aceea că
dragostea nu are limite?

De mână te ții pentru o secundă, pentru
eternitate,
împărtășită doar; fericirea e reală,
intensă și colorată,
pe drum te surprinde sunetul ei.
Există o poveste de iubire răscolitoare
pentru fiecare.
Dumnezeu ne iubește!

Fragilitatea cristalului e finețe,
nu slăbiciune.
Când ierți, iubești
și când iubești
asupra ta
lumina divină se revarsă.

Inimile prind aripi. Lași îngerii să
cânte.
Dincolo de bine, dincolo de rău,
acolo, în acea grădină
ne vom întâlni...

cercurile vieții

o busolă de aur ne-arată nevăzutul.
acel punct de lumină din capela sixtină.
cercurile ascund taina vieții.
în trepte este viața,
crește și descrește.

pe drumul mătășii, cercurile vieții, în
fință.
o poartă se deschide către cerul
nedeschis.
un singur răspuns.
o singură respirație. cod cu litere de
foc.

o geometrie sacră,
cu-atâtea universuri lăuntrice.

așa începe totul.
furtuna dinaintea liniștii cerului.
fluxul și refluxul,
ferestre spre lumina celor o mie de sori.

pătrundem într-un nou câmp și în
vârtejul lui.
treptele sunt din flori.
când soarele pătrunde piatra
acolo stă poemul!

fructele

ne arătăm sufletul fără să fugim.
fără să ne-ascundem.

fructele sunt cu sâmbure și dulceață,
dar trebuie să muști din învelișul lor
exterior,
pentru-a ajunge la ele.

îți place să revii pe pământ.
ce mult contează clipa.
închid ochii. simțim vibrația crescută
în bucuria propriei ființe.

ești o cascadă.
incredibilă stare.
te iubesc foarte adânc.
cine poate explica asta?

lumina ce pâlpâie

îți simt absența din fiecare trecere
precum sunetul înăbușit
al clopotului scufundat în adâncuri.

și zidul înălțat ca un pumnal între noi.

și lumina ce pâlpâie înspre țărnul
întunecat.

am închis muzica. am stins valul.
e mai bine acum?

vorbește-mi. dă-mi mâna.
suntem singuri în oceanul acesta.

risipește absența și umbrele rănilor
neînchise în trecere.

vorbește-mi.

ascuns printre litere

am pătruns în adânc pe câmpul deschis.

căutări, mirări, adâncimi.
bucurii. abisul neliniștilor.

un bărbat rareori plânge.

în lumina din noapte pietrele dorm.
în tăcere te-ai risipit.

să nu mă rătăcesc îți las semne fără
sens.

nu ești niciodată singur
ascuns printre litere.

privește prin lumina degetelor.

Din volumul: „Dincolo de ape”

VECHIMEA MIORIȚEI IESE DIN CEAȚĂ

Miron SCOROBETE

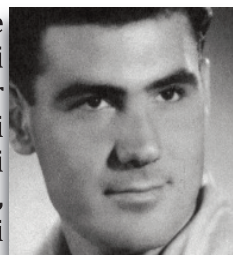

„Unii cercetători au afirmat că Miorița e veche de doar câteva secole, iar alții că a fost creată pe vremea dacilor, dar nu au venit cu dovezi sau argumente. Miron Scorobete este primul care prezintă dovezi, ce atestă, prin metoda comparativă, că Miorița exista în secolul întâi î.Hr. și că poate fi cu mult mai veche, din vremurile preistorice.” (Victor Ravini)

Deși e considerată emblema spirituală a poporului român, deși toate somitățile condeiului au scris despre ea, vechimea Mioriței a rămas ascunsă în ceață. Culeasă de Alecu Russo și publicată de Vasile Alecsandri la mijlocul secolului XIX, despre ea nu s-a putut spune cu certitudine decât că e mult mai veche. Dar cât de veche? Fără a putea da răspunsul exact la această întrebare esențială, noi putem doar dovedi că în secolul I î.Hr. ea exista, aceasta nefiind, totuși, data creării ei, dată ce cu siguranță se situează mult mai adânc în timp.

Pentru a fi însă înțeleși în demonstrația pe care o facem, va fi nevoie să explicăm niște termeni tehnici din domeniul păstoritului, termeni necunoscuți nici de cititori și nici de exegeți. Eu pe acest teren am un privilegiu-unicat: toți cercetătorii sublimiei balade sunt „colegi de breaslă” cu Russo și Alecsandri, intelectuali, scriitori, folcloriști; eu sunt singurul cercetător care a fost „coleg de breaslă” cu mândrul ciobănel. Eu chiar am păscut oile (ciobanul din fotografie sunt eu). Măcar la acest nivel, cel mai de

jos, cel concret, știu așadar despre ce vorbesc. Pentru că una e să fi coborât la vale zi de zi pe-un picior de plai în mijlocul turmei de miei și cu totul altceva să zărești piciorul de plai din goana mașinii, să-l admiri în pliantele turistice și să vorbești despre el după lecturi, ca despre Groenlanda sau Tahiti.

Toată lumea vorbește despre Miorița fără să știe exact ce e aceea mioară. Mioară nu e sinonimul lui oaie, așa cum îndeobște se interpretează, ci termenul denumește o vârstă precisă a oii. Fiica oii până la un an e mială, ceea ce ar corespunde la om cu copilă. De la un an la doi, ea e noatenă, corespondentul pentru adolescență. De la doi la trei ani, vârsta la care devine aptă pentru reproducere, e mioară, adică tânără. La patru ani e strămioară, în toiul vârstei, pentru ca de la cinci ani să fie oaie bătrână.

În vechime, mioara avea o semnificație aparte. Dintre oi, numai ea era eximia, aleasă pentru jertfă, consacrată. „Termenul eximius – la sacrificii – nu este un ἐπίθετον (epitet) poetic, ci un termen sacerdotal, simte nevoia să precizeze Macrobius. [...] se numesc «hostiae eximiae» acelea (dintre animale) care – destinate jertfirii – sunt scoase din turmă...” (Saturnalia, p.156).

Vergiliu în Eneida pomeneste în repetate rânduri despre jertfe, specificând de fiecare dată că e vorba de mioare (oi de doi ani), eximiae, alese: „Ea jertfește, după datină, oi de doi ani (mioare), alese” (Eneida, IV, 57), „Ar fi mai nimerit să se jertfească acum [...] tot atâtea oi de doi ani (mioare)” (Eneida, VI, 38-39), „Ea înjunghie, după datină, oi de doi ani (mioare), alese” (Eneida, VIII, 544), „La început, merg la temple și-și cată pe lângă altare/Pacea, la zei: aduc jertfe cu bine alese mioare/După obicei...” (Eneida, IV, 93).

Nimeni, nici traducătorii, nici exegeții, nu dau vreo atenție acelei precizări, „de doi ani”, luând-o ca pe o expresie oarecare, fără importanță, când ea, tocmai prin repetiție, prin prezența ei obligatorie când e vorba de jertfirea unei oi, ar trebui să dea de gândit. Iar ea asta face: precizarea că e vorba de mioară exclusiv și nicidecum de o oaie de altă vârstă.

Nu vom face eroarea de a susține că genialul poet se referă la balada noastră, dar vom afirma cu toată convingerea că Miorița nu a apărut prin evul mediu când nu se mai aduceau jertfe iar termenul „mioară” devenise unul comun, ci ea exista pe timpul lui Vergiliu când termenul, cum explica Macrobius, era „termen sacerdotal”.

Deși sensul de „eximia”, aleasă pentru jertfă, atribuit mioarei, s-a pierdut, prezența numai a ei în

→ Continuare în pag. 16

PRINCIPELE CONSTANTIN BRÂNCOVEANU ȘI TRECEREA SA PRIN ETERNITATE

Ioan-Aurel POP

Forumul Național Cultural „Brâncoveniană”, din 12 septembrie 2020, organizat de oameni de bine și animat de istoricii George Coandă și Valentina Vasile, merită numai cuvinte de laudă. Gândurile de pioșenie, ridicate spre ceruri din Palatul Brâncovenesc de la

Potlogi, vor ajunge desigur la sufletul lui Constantin Brâncoveanu, ale fiilor Constantin, Ștefan, Radu, Matei, precum și al sfetnicului Ianache, ajunși să fie părtași ai patimilor lui Hristos, încununăți cu sacra coroană a muceniciei. Scriu aceste sărace rânduri la îndemnul lui Claudiu Dumitrache, cu regretul de a nu putea fi de față la ceremonii.

*

Reconstituirile istoriografice nu concordă niciodată pe deplin cu realitățile de la care pornesc, iar acestea din urmă se situează întotdeauna mult prea departe de legendele și miturile pe care le generează și care incită imaginația urmașilor. Această constatare este evident valabilă și relativ ușor de ilustrat în cazul personalității principelui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), stins din această viață prin mijlocirea unui martiriu, cu mai bine de trei secole în urmă și devenit sfânt. Istoricii, după menirea meseriei lor, i-au reconstituit epoca și personalitatea, fiind încă departe de realizarea unei imagini complete a aceea ce a fost atunci. Totuși, această imagine, inițiată la scurt timp după moarte, dar statornicită mai ales în ultimul secol și jumătate, cuprinde cinci fațete ale domniei și personalității domnului român, unele evidențiate mai pregnant, altele doar schițate

Este vorba mai întâi de sacrificiul domnului (martiriul) în numele credinței și al țării sale. După aproape 26 de ani de domnie, în care a știut adesea să înșele vigilența autorităților otomane și să navigheze învingător printre obstacolele interne și externe, domnul cu cei patru fii și

cu sfetnicul însoțitor aveau să se lase sacrificați, la 15 august 1714, refuzând salvarea prin abdicarea de la legea românească și credința creștină. Acest sacrificiu sau martiriu în numele valorilor morale și religioase supreme a fost perceput aproape instantaneu ca unul deopotrivă personal și colectiv.

Odată cu trecerea în viața eternă a domnului și a familiei sale, era salvată, prin calitatea lui Constantin Brâncoveanu de conducător suprem al Țării Românești, întreaga națiune română, care repudia supunerea în favoarea libertății și umilirea în favoarea demnității. Derularea martiriului în ziua Adormirii Maicii Domnului a sporit taina sacrificiului în numele poporului său – precum făcuse odinioară Mântuitorul vegheat de Sfânta Maria – incitând imaginația populară și dând frâu liber legendei.

O altă latură care a trezit atenția istoricilor a fost politica externă a domnului, calitatea sa de diplomat, de negociator pe nisipuri mișcătoare, într-o perioadă de redimensionare a continentului. Istoricii vorbesc – cu referire la cumpăna secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea – ca despre o epocă de „criză a conștiinței europene”, pricinuită de „trecerea de la mica la marea Europă”. După căderea Constantinopolului sub otomani (1453), era tot mai evident că modelul european de civilizație biruitoare era cel occidental (catolic și protestant, concurențial, activ, eficient), în condițiile în care modelul răsăritean (ortodox, contemplativ, defensiv, fatalist) intrase în disoluție și restructurare, sub semnul Islamului. Eșecul celui de-al doilea asediu otoman al Vienei (1683) declanșează prin Reconquista expansiunea spre est a modelului occidental, cu tendința de a cuprinde sub semnul modernizator al acestuia și Țările Române. În paralel, modernizarea după tipicul occidental era inițiată și în Rusia lui Petru cel Mare, prin reformele introduse de către acest suveran.

Astfel, Constantin Brâncoveanu ajunsese să domnească atunci când imperiul sultanilor (căreia Țara Românească autonomă îi era supusă prin relații sui generis de vasalitate) intrase în declin (Dimitrie Cantemir avea să scrie atunci chiar „istoria creșterii și descreșterii Imperiului Otoman”), pe fondul sporirii forței împăraților romano-germani din Casa de Habsburg și a autorității Rusiei petrine, conduse și ea de un lider (țar) recunoscut de Occident drept împărat. Până la urmă, după cum a perceput din prima clipă Constantin Brâncoveanu, nici slăbiciunea otomanilor și nici avântul recuperator al puterilor creștine dinspre nord-vest și, respectiv, nord-est nu erau atât de ample în realitate încât să justifice și să determine atunci o schimbare radicală a statutului Țărilor Române. Astfel, Brâncoveanu a fost nevoit și

capabil să ducă – după formularea plastică a lui Nicolae Iorga – „o politică de continuă observație”, în cadrul existent, neacceptând să devină supusul nimănu. Domnul a oscilat în politica sa externă nu din lipsă de fermitate, ci din realism, adaptându-se rapid meandrelor făcute continuu de marile puteri.

Brâncoveanu a fost portretizat de istorici și ca reformator, ca un prevestitor al politicii de reforme (mai ales fiscale), pe care aveau s-o practice succesorii săi. Dărilor au fost strânse, în general, de la populație în chip eficient, încât visteria domnului și statului (încă cele două se confundau în mare parte) a fost și a trebuit să fie mereu plină. Domnul era caracterizat ca unul care „știe să tundă oaia până la piele fără ca aceasta să țipe”. Această abilitate, dublată de bogăția personală moștenită și dobândită, ca și de plasarea veniturilor sale bănești în locurile cele mai sigure (la Viena sau la Veneția) i-au adus faima de om foarte bogat, fiind supranumit „prințul de aur”. Cu ajutorul numeroaselor sale punji cu galbeni (date mai ales sultanului și înalților demnitari otomani), principele român a dobândit succese diplomatice notabile, ajungând să răspundă de soarta țării peste un sfert de secol. Pretinzând descendența din neamul Cantacuzinilor (de spiță imperială bizantină) și al Basarabilor (dinastia fondatoare a Țării Românești) și avându-l drept model pe Sfântul Împărat Constantin – fondatorul Noii Rome – principele român și-a purtat cu fast aproape imperial rangul, pe linia „Bizanțului după Bizanț”, fiind unul dintre cei mai mari ctitori și patroni culturali din istoria românilor. A protejat biserica ortodoxă și cultura bisericască și laică, stimulând școala și tiparul, pictura și arhitectura, artele minore. Mitropolii Țării Românești se intitulau și atunci – conform tradiției din secolul al XIV-lea – „exarhi ai Laturilor”, așa cum făcea pe la 1700 Teodosie, originar din Transilvania, din Veștemul Sibiului, ilustrând vechiul patronaj pe care întâi-stătătorii de la Argeș (mutați apoi Târgoviște și București) îl dobândiseră de la Constantinopol asupra ortodocșilor din Ungaria și țările supuse coroanei ungare.

De altfel, în Prefața unei cărți de predici duminicale, tipărite la Alba Iulia, se spune direct că Brâncoveanu era „patronașu adevărat al sfintei mitropolii de aici, din Ardeal și a tuturor ce năzuiesc supt a măriei sale milă”. Stau mărturie în acest sens ctitoriile domnului sud carpatin în Transilvania: biserica din Făgăraș, mănăstirea de la Sâmbăta de Sus, bisericile și schiturile de la Recea și Poiana Mărului, Olteț, Sântandrei, Alba Iulia (Maieri), Blaj, Șcheii Brașovului, Zagon, Ocna Sibiului. Pentru geneza solidarității românești moderne, petrecute în acei ani, este grăitoare o epistolă a episcopului Inochentie Micu (greco-catolic), care cerea domnului Țării Românești (un urmaș al lui Brâncoveanu) pe Ștefan Zugravul de la Ocnele Mari, pentru pictarea iconostasului

noii reședințe eparhiale de la Blaj cu imagini făcute „cu mare cuviință și frumoase, precum în Țara Românească, la Cozia sau la Hurezi, se află”

Biserica de la Hurezi devenise deja prototipul stilului brâncovenesc, modelul așezământului religios pravoslavnic românesc nesmintit, așa cum năzuia să rămână și Biserica românilor transilvăneni, în ciuda unirii cu Biserica Romei.

Principele Constantin Brâncoveanu a dus, chiar dacă nu în chip neîntrerupt, o politică de protejare a românilor din Transilvania, lipsiți de putere politică românească. De fapt, domnul a continuat în Transilvania o politică ilustrată de predecesorii săi și atestată în scris de la Vladislav-Vlaicu și Mircea cel Bătrân, adică din secolul al XIV-lea. Este vorba mai întâi despre stăpânirea de bunuri imobiliare la nord de Carpați sau de Alpii Transilvaniei, cum era numită această porțiune a marelui lanț montan în occidentul Europei. Stăpânirile domnului de la București se concentrează în regiunile Sibiului și Făgărașului, adică acolo unde ducatele Amnașului (Amlașului) și Făgărașului formau „moșia cea dreaptă” a domnilor sud-carpătini în secolul al XIV-lea și la începutul secolului al XV-lea. Este vorba despre moșiile Sâmbăta de Sus (moștenită de la bunicul său Preda), Sâmbăta de Jos, Poiana Mărului, Berivoiul Mic și Mare, Viștea, Drăguș, Șomartin, Pojorta, domeniul Dumbrăveni (cu satele Vișoara, Ernea Săsească, Noul Săsesc și Sudalli), patru sate în comitatul Hunedoara (dintre care se cunoaște Trestia, cu minele de aur de la Băița), Tămășasa, Rucărul, Recea, Bleșor, Sinsora, Rotbav, case la Brașov, pășuni, fânațe, păduri, grădini etc., unele de cumpărătură, altele de danie, altele zălogite sau cu origine necunoscută.

În același spirit, se remarcă privilegiile acordate unor comunități românești din Transilvania. Așa, la 15 noiembrie 1719, principele Nicolae Mavrocordat se adresa „tuturor șcheilor de la Brașov, ca să fie volnici cu această carte a domniei mele a ținare oile lor câte vor avea și să le pască de toamna până primăvara, la Sfântu Gheorghe, când și le duc și ei la munte [...] și să n-aibă nici o opreală de la niminea, numai și ei să aibă a-și păzi vitele, ca să nu strice nescai pâini sau livezi sau alte bucate ale cuiva”. Această recunoaștere a dreptului românilor brașoveni de a-și paște turmele la sud de Carpați are vechi temeuri – spune documentul din 1719 – anume în hrisoave de la Antonie Vodă, de la Constantin Vodă Brâncoveanu, de la Ioan Vodă (fratele lui Nicolae Mavrocordat), înscrisuri pe care „le-am văzut domnia mea [adică emitentul din 1719] în mâinile șcheilor”. Cu peste 300 de ani înainte, voievodul Mihail proceda la fel, pe urmele părintelui său Mircea cel Bătrân, când îngăduia (la 29 mai 1418) locuitorilor din Cislădie „să pască oricând în munții noștri, cu turmele sau cu oile lor, ca și oamenii noștri pășunile noastre”.

Domnul de la București și-a recrutat oameni credincioși lui din Transilvania, cărturari, soli și oameni politici, precum frații Corbea de la Brașov sau pomenitul mitropolit Teodosie, născut lângă Sibiu. A sprijinit activitatea tipografică în folosul românilor din Transilvania, unde l-a trimis (în Alba Iulia) pe meșterul Mihail Ștefanovici, format în ambianța mitropolitului Antim Ivireanul. Traduceri românești din epoca brâncovenească au fost atestate în Șcheii Brașovului, la Berivoiul Mic, Recea, Făgăraș, Sâmbăta de Sus, în Maramureș (la Săpânța și Strâmtura). Se știe că numai între anii 1712 și 1713 au fost răspândite în Transilvania 80 de cărți tipărite la Târgoviște. Aceste acțiuni erau menite să întărească credința românilor transilvani, amenințați, în ciuda precauțiilor luate la unirea religioasă (1697-1701), de ruperea lor de tradiția răsăriteană. Cronicile românești ale Brașovului din secolul al XVIII-lea ilustrează grăitor acest efort al autorităților și domnului Țării Românești de apărare a unității credinței în Transilvania.

Moartea tragică a domnului și a fiilor săi a stimulat imaginația populară, ducând la circulația în Transilvania a unor versuri și cântece istorice pe această temă. Se cunosc manuscrise din regiunile Sibiului, Blajului, Crișanei și Maramureșului care vorbesc despre „uciderea lui Constantin Brâncoveanu”, cu acuze la adresa „tiranului împărat” (sultanul), pe tema nestatorniciei sorții (fortuna labilis), un adevărat leitmotiv în epocă. Mai târziu, tot în mediile transilvane, s-au jucat piese de teatru popular despre „Constantinul din istoria românilor”, domnul martir ajungând să fie comparat cu Ștefan cel Mare și cu Mihai Viteazul. Cu aceasta, Constantin Brâncoveanu intrase din realitate în istorie și din istorie în legendă. Numele său era rostit de-acum cu pioșenie, aidoma numelor sfinților din calendar, iar faptele sale erau

încadrate – de către generația romantică – idealului unității naționale.

Evident, domnul martir, ucis în Bosfor, are și o dimensiune europeană. A fost un principe realist, care a știut să navigheze prin meandrele unei vremi aflate sub semnul trecerii de la umanismul târziu la perioada preiluministă. În Europa, această tranziție a fost denumită de mulți exegeți epoca barocului, demnă de a fi înțeleasă „ca un tip de existență” (Edgar Papu). Cultura și spiritualitatea brâncovenească în general sunt o ilustrare sui generis a noii mentalități baroce, având drept rezultat două împliniri fundamentale în plan politic și cultural: pe de o parte, s-a manifestat ca o reacție de apărare în fața pericolului de anihilare a specificului local din partea dominației otomane, iar pe de altă parte a marcat o nouă etapă a sincronizării societății românești cu modelul european.

Constantin Brâncoveanu a fost un principe român din spița basileilor de odinioară, dar cu privirea ațintită spre viitor, un viitor imposibil de imaginat fără valorile românești și creștine, care confereau individualitate poporului și statului său în Europa. S-a ocupat de țară ca un bun gospodar, aducător de bogăție, a tratat soarta țării la curțile regale și imperiale vecine cu tenacitate, demnitate și cu rezultate pozitive, și-a îndeplinit cu mare responsabilitate menirea de cap al bisericii și culturii naționale, ocrotind credința și creația, s-a orientat prudent spre Europa – reprezentată mai ales de Imperiul Romano-German și de Imperiul Rusesc – cu predilecție disimulată spre Occident, de unde venea, de-acum la modul evident, lumina (ex Occidente lux). A fost, prin urmare, un om întreg și demn, al unei țări de la porțile Orientului, care visa să fie întreagă și demnă, în marea Europă creștină. Prin gestul final, de sacrificiu asumat conștient, și-a depășit condiția umană, intrând în datină, în legendă și în conștiința poporului său, pe care l-a ocrotit de rele, pregătindu-i viitorul.

→ Continuare din pag. 13

toate variantele și nu a unei oi de altă vârstă, a mielului creștin, bunăoară, indică fără putință de tăgadă vechimea poemei, acum două mii de ani, în epoca lui Vergiliu evident, dar cu siguranță mult mai adânc în timp, în plină mitologie preistorică.

Prezența mioarei în Miorița nu e întâmplătoare. Prezența tocmai a ei, care e eximia, aleasă pentru jertfă, vrea să arate că în sublima poemă nu e vorba de un omor odios dar comun, de o crimă, ci de o jertfă. Numai că aici jertfa e ridicată pe treapta superioară: nu se mai jertfește mioara, „oaia de doi ani”, ci păstorul. Iar un asemenea preț are o cu totul altă miză decât cea vizată de jertfele obișnuite, cu efecte restrânse la cercul unui individ sau unei colectivități – cetate, trib, popor; jertfa de acest nivel are un efect ontologic. E prefigurarea jertfei hristice: „El nu are nevoie să aducă zilnic jertfe, [...] căci El a

făcut aceasta o dată pentru totdeauna, aducându-Se jertfă pe Sine însuși (Evrei 7,27).

Cele spuse mai înainte ne invită să extindem meditația și asupra spațiului care a fost denumit cu un adjectiv derivat de la mioriță. „Spațiul mioritic”, ținând seama de precizările anterioare, trebuie să-l vedem nu prozaic sau chiar, cum se întâmplă frecvent, peiorativ, „ciobănesc”, primitiv, ci ca pe un topos eximius, ales; ales însă sacerdotal, pentru jertfă.

NB: Fotografia e strict autentică. În 1955 când a fost făcută, fotografiile se prezentau așa cum sunt. Încă nu apăruseră operațiile estetice, nici la oameni, nici la ele.

Lectura pandemiei în ferestrele mall-urilor de VERONICA BALAJ

Victoria FONARI

Cartea „Cotidienele pariziene”, apărută recent la Editura Junimea, o prezintă pe scriitoarea Veronica Balaj continuu atentă la fiecare clipă pe care minuțios o stigmatizează pe foaia de hârtie. Timpul imediat este încorporat printr-un cifru cunoscut de eul liric, care totuși acceptă o deschidere de lectură. Ori, jocul scrierii nu neagă jocul lecturii. Și în această corespondență: pluralul de cotidian apare în oglinda a multor euri de cititori, indiferent dacă au fost la Paris sau nu. Parisul rămâne un creator de mituri și cu atât mai mult titlul îmi amintește de mitul parizienei din studiul cercetătoarei profesorului universitar Elena Prus sau de mitul lui Barthes pe care îl specifică acad. Mihai Cimpoi în creația acad. Eugen Simion. Parisul rămâne o mandala pe care o citește fiecare indiferent dacă l-a cunoscut prin muzee sau spectacole, prin sărutul lui Brâncuși sau filmul lui Matei Vișniec.

Personal mi s-a creat impresia că acest volum este o lectură a orașului într-o perioadă pandemică. Și în acest context Parisul apare ca un vis într-un context medieval, în care cei din secolul al XXI-lea se simt empatici cu cei din perioada construcției Catedralei Notre Dame de Paris, care cunoaște arderea – ca un semn de predestinare în fața fricii bătrânului continent pentru molima invizibilă.

În poezia sa Veronica Balaj, cum ar fi „Parade Platz în pandemie”, nuanțează trăirile omului care este pus să revizuiască toate pe câte le-a știut: „Frica de moarte/ se zvântură acuzatoare/ într-o lectică de liniște vicleană,/ timpul nu mai are auz,/ intrările în Bastionul Cetății par gurile/ de intrare în adâncuri”. Imaginea de cetate nu mai simbolizează siguranță, devine o carceră în care doar conștiința trebuie să găsească firul de rezistență ca să-i ofere rost timpului și să se dezică de așteptarea din teatrul absurdului al lui S. Beckett.

Realitatea apare tapisată într-un cadru parcă în care timpul s-a oprit într-o clipă grotescă, a unui burlesc postmodern: „Trează, îmi pun masca și ies pe balcon/ ferestrele de la Mall-ul, aflat peste drum/ se holbează cu disperarea unui vas eșuat”. Reflecția apare într-o oglindire a unui sentiment ce ține din epoca globalizării în care destinul personal ține de multiplele fire ale unei

dependențe civilizatorie determinat de acel „schelet somnambulic din beton”. Eul liric nu mai trăiește hipnoza secolului consumist, deși se lasă constrânsă de a se comporta prin acea precauție unificatorie (prin mască), rămâne să consemneze acea strângulare emotivă: „La colțul dinspre dreapta ferestrei mele,/ din verticala platanului/ pe care aș vrea să-l îmbrățișez,/ răsare un poem răzleț/ în loc de verde proaspăt, se arată bătrân/ și timid/ girofarul mașinii de Poliție și doi oameni ai legii/ apără pustietatea străzii”. Restricția, ordinea promisă din cetatea ideală dezlanțuie o pustietate interioară, de parcă ar deriva dintr-o multitudine de gânduri ca abundă într-o viață de intelectual în care situația de limită a fost neașteptat condiționată nu de reperele interne, dar de o catalogare externă a situației. Respectiv apare verdictul: „e liber să mășăluiești doar în interiorul tău/ mă întreb, ce doamne ferește,/ îmi va fi interzis și mâine,/ ce culoare de mănuși, de mască,/ și care culori de aduceri aminte/ voi avea voie să port?” Întrebarea vine parcă din răspunsurile imaginilor din Aeroportul Internațional Denver, în care din anii '90 există o lucrare în care fețe diferite sunt acoperite cu măști după țara de unde sunt.

În epoca cu cele mai lungi călătorii, în care libertatea nu părea să fie posibil de sugrumat, eul liric trăiește călătoriile din biografia împletite cu memoriile Parisului de altă dată, cu manufacturi: „Spre ora cinci, matinală,/ în balonzaidul meu bej și al tău kaki/ suntem pată de culoare/ în cadența dimineții/ ni se alătură două străzi,/ ne privesc vreo trei statui/ gata să ne urmeze/ prin Parisul cu zâmbet insinuant/ fără să ne dăuneze,/ aerul poartă broderii în destrămare/ banala escapadă/ aș vrea să fie reluare/ în părul tău lung/ se agață,/ luceafărul de dimineață/ mergem așa trei în tandem/ suntem fericite”.

Lumi paralele realizate, parcă dintr-un videoclip cu cadre de epocă și restricțiile în care imaginația este unica ieșire de construcție a unui spațiu confortabil în care oamenii dragi pot să-și vorbească direct, pot să se atingă și să respire acea fericire... Momentele nu sunt concentrate strict pe capitala Franței, poeta menționează și Vaticanul, Italia, Spania...

Poeziile lungi adună acea bonomă gălăgie din cafenele, priviri din muzee, negustori din cele mai vechi timpuri care bat din lumile parale în lumea noastră a unui timp cu frontiere oprite. Ferestrele denotă că lumina aparține omului care scrie, iar Veronica Balaj o dezvăluie în detrimentul fricii ce dăinuie în fața invizibilului, și în detrimentul sirenelor ce traversează străzile. Printre numele proprii autoarea (Saint-Laurent, Porte de Soleil, La Rochelle, Cœur de Paris, T. Gautier, O. de Balzac) menține vectorul – vânătoarea poemelor în marele parc de atracții turistice „Comedia umană” cu amprente Bestiei în florăria a Géraldine.

MICROPROZE

Anca HIRSCHPEK

Basm aproximativ

Era aproape dimineață, dar parcă nu fusese niciodată noapte, mă simțeam atât de obosită și totuși stropul de luciditate adunat ca o picătură roșie-n vârf de ac mă-mpingea în fruntea conștiinței, azeam mierla tulburată cum pieptăna undele secrete ale blocului care nu mai era inert ci își amintea de casele ce fuseseră demolate în cale-i cu decenii în urmă, case cu perdele albe și doar câteva crăpături fine ca ridurile neașteptate, unde se aciuau necunoscute gânganii și mușgaiuri.

Nu eram nici sfârșită însă nici energică, un „ceva”, „unde” în mine se mișca aidoma unui motorăș pe apă, valuri voaluri se desprindeau, fantomele din trecut cereau o eliberare de sclavie în prizonierat, pretindeam să fiu amânată, scuturată și docilă și plecată în dezrobirea mea dinspre sânge și Sine spre pământ, voiam să mângâi picioarele amantului nefiresc de aer și ceruri.

Nu eram nici pe de-a-ntregul om, dar nici animal, animusul se rotea în mine ca o creatură de pradă, încercam să mă alăptez singură din sânul lucrurilor pe jumătate uitate, strivite, frântă, înfiptă într-o rețină necunoscută, juisând îngeri neatenți care umpleau schițele aproximative ale pereților alungați în tainele minții. Acum puteam să-mi dau mii de like-uri doar ducându-mi mâna la frunte, mutând pe tâmpile trecuturi-prezente ca reginele albe pe negru, eram aproape o prințesă, muiam aerul cu genele, degetele-mi creșteau într-un an ca altora într-o clipă, pentru că se razgândeau mereu, nu mai știau ce să mângâie, ce să alunge, încheiau letargia ca pe o haină haină, himere pluteau în dreptul minților răvășite, creierul se ostoia din altul, mai mic sau mai mare, într-un punct strălucitor ca un Eon după implozie.

Mult mai târziu s-a făcut atât de devreme încât m-a durut locul unde absentai, mă jucam neatentă, ricoșând din galaxie în galaxie, îmi potriveam trupul cu uitări și mirări, pleoscăiam pe diafanul lucrurilor, plecaseși cu șapca pe-o ureche, din poză în poză, din fecioară în

femeie, peste dealuri, ascuns în visul lent al vreunei fete nubile care contempla pe geamul trenului culoarea câmpiilor și culoarul indefinibil, tangent, de trecere de la copilărie la dragoste.

Vals

De nebună ce sunt mă atârș spre pământ/ el tresare în somn îi sunt înger-amvon/ joc amarnic șotron cu o piatră bon ton/ sfrijesc idolii vagi, încartiruiesc magi/ mă amuz copios, omenirea-i e pe dos/ valsez mezzosopranic/ vremurilor îmbibate de sânge le sunt paharnic/picătura de vin îndoit cu divin mă aruncă într-o pâine ce-o fărâcă un câine/ devin egoul dintr-un gang/ dispar în ceață/ cu viața de ață/ topesc un alt nivel de rug/ acela-n care dau să fug/ plutesc în vag miros de-alint/frumosul vine când te simt...

Zeppeline si benzodiazepime (viața, dermatită de contact)

Bre, fato, tu o să trăiești puțin pen' că deja pâlpâi de dor și-ți cresc, târșâind, aripi grele, tot mai grele, în fiecare vis te zdrobești de ecrane, nu poți evada. Te uiți după oameni care nu mai au mult și lânchezești așa, într-un format oarecare, funcționar al paginilor blindate de istorii sângerânde. Depresia e o florică pe lângă hăurile în care te închei la șireturi, îți petreci rapid geanta pe umărul dureros, apoi despici mulțimile însingurate ca un glonț de aur pornit dintr-un pistol de colecție...

Strecoară-se un admin lent și ușuratic în toate. Răsufli în sfârșit oarecum liberă, dar ce e libertatea asta de a-ți strânge genunchii precum genunile în cearceaf, ce înseamnă spintecarea asta a realului ca pe un craniu golit de șanse, gândurile nu mai vibrează, se scurg într-o fantă ca peștii abisali, nu mai sunt creatoarele mele. Diformă cum e mîzga pe care o strâng de pe armătura chiuvelei...

Cum să ajung la pastilă, semiluna mea de liniște și visare? Exilată în compartimentul cel mai mic al genții, pitulată bine, ca un stimulator cardiac, sau, poate, un cont bancar de rezervă, ca o îngeriță devoalată încet, incert, holodramatic, într-o poză de epocă. Sau, de ce nu, bob de orez cu vulcan cuibărit în inima unei sarmale bine pătrunse. Cât o țepușă de trandafir împungând acel aer unic, de dăpă ploaie.

Îmi cos priveghiurile ca pe rochii de mireasă neștiută. Craniul răzbește, alungit, dospit, fărâmat, trupul e un apendice al fricii, zvâcnește uneori incoerent, mai ieși o gură, alcoolul fărâcă incert, încet, țesuturi, organe, idei,

deja-vuurile te încolțesc precum lupii magnifici din frescele victoriene.

Mereu mâinile fac altceva, au uitat să mângâie aerul, trag de registre, le împăturesc evidențele trunchiate, alungă nume și porecle iluzorii, peste 50 de ani vor arăta ca aurele sfinților nerecunoscuți, blânde și inutile, însemne minuscule în tăcerea neagră a pământului.

Din ce în ce mai atractivă, Berea, marea Doamnă a Unirii centenarelor catralioanelor de celule ahtiate-n răspărul ficaților soioși. Tăcerea dintre Dumnezeu devine totală. Privește-i pe tinerii ăștia. Nu-mi spun nimic. Festonați, grăbiți, autosuficienți ca o macara în muzeul Comunist. Alunec iar și iar în poala ta, cu încetinitorul mă înfirip între umbrele care te bântuie. Avem o viață unică, printre nuferi, gângăni de mlaștină, fuioare secrete, amintiri în devălmășie. Inghitim lumea pe nemestecate, cu un soi de blândă, saprofită, vrăjmășie.

Aceeși nebunie a morții care tot începe așa că, la un moment dat, mă mulțumesc să fur aroma teilor, să arunc ocheade grădinii dinlăuntru, fuzionez cu vibratorul inclus în prețul zilei, ce n-aș mai da să mă amestec în umbrele nopții, când, întoarsă cu fața la perete, prefăcându-mă că dorm, cream istorii magice cu descendenți tainici și-mi împărățeam zone mistice conform zborului dorit pe moment.

Mă gândesc la bătrânețea ei, la ridurile prelungi îngustându-i viziunea-vizuini de vulpi tot mai speriate sub ompolați. O șoptă lungă sunt anii care mai rămân, un bisturiu nătâng sunt visele dimineții care nu mai alintă greul trupului, ca un gologan mâncat între gingii putrede. Scapi în Cealaltă încăpere, proiectată dincolo de retina uscată. Mâinile ei modelează din lutul strămoșilor. Afară plouă ca o angoasă dibuită în lungul canapelei psihanalitice. Rivalitățile false de alcov găurit cad asemenea Drosophilelor îmbătate...

De nebună ce sunt mă atârâ spre pământ/ el tresare în somn îi sunt înger-amvon/ joc amarnic șotron cu o piatră bon ton/ sfrijesc idolii vagi, încartiruiesc magi/ mă amuz copios, Dumnezeu e pe dos/ valsez mezzosopranic/ vremurilor îmbibate de sânge le sunt paharnic/ picătura de vin îndoit cu declin mă aruncă într-o pâine ce-o fărâma un câine/ devin egoul dintr-un gang dispar în ceață/ cu viața de ață/ topesc un alt nivel de rugi/ acelea-n care vrei să fugi și creierul răzbit deplin mai rămă-n glod după pelin...

Ca un index miraculos pe care-l arăți când sensul devine mai negru ca o umoare. Stratificându-te de viu, lingându-ți deșteptările cu aleanul unui dispărut nejustificat.

Viața, o dermatită de contact. Plutim încolonați într-o teribilă demiurgie demidulce scriitoricească. Idolatria asta a bărbatului mecanic. Soțul scuză mijlachele de EVA-dare de seamă, chiar, gustul Evei? Care o fi fost? Al

păcatului colosal ori al erosului atât de bine ștanțat? Toti vor love fără să recunoască. De aci angoase, nevroze, ticuri, crime chiar. Ceea ce este respins își găsește mereu o supapă.

Nu e nimeni prea fericit în marea metropolă. Un fel de șobo ne simțim cu toții, mințindu-ne că aerul albastru e doar pentru noi, trecem lumânarea de sens de la o față la alta, îmbujorându-ne o clipită doar. Iată-ne la coada matinală de la merdenele și brânzoaice, plătim infinit apoi coborâm în pântecul metroului, miriapod gigantic.

La ieșirea morților din tine nu se-ntamplă nimic, bateria goală. Un wall pe alt și alt și alt perete, priecat. Îți dai seama că orice asociere e nepermisă. În cuibul tau de viespi nu mai pot colcăi alți martori incomozi.

Trec de pustia gelulelor de nervocalmin „somn ușor”, genialul alungă demonii pe cearceaf, bebelușul doarme, genitalul pândește peste buza obtuză a paharului, închid ochii feeric, apari, dispari, formă incongruentă de cunoaștere, ce este spațiul care mă soarbe cu sete nu adorm ador să stau așa înveșmântată-n mires(m)e din alt veac întind o mână sub cap te apuc răscolesc în tine ca într-o dihanie îmblânzită brusc în intestin fermenteazămelatonina și..., creierul survolează plaje îndepărtate, ce este desentă rămâne nu dorm mă fac și desfac din ajutor ajutor cerne spiritul meu ca din cuburi rubick sau zarzavaturile de ciorbă!

Găuritorii de ocazie ai ethosului virtual nu au tihnă. Undeva, un înger opac își pune-n ranița de soldat al cercurilor vicioase câteva ambalaje de om care flutură eroic. Zeppeline ascund orizontul de lut. Pendulele din centru bat a clopote. Sentimentul duduind tâmp în timp ce beam câte o gură de bere și mă adînceam într-o crisalidă de bună voie. Interiorul se mușamaliza continuu, găvanele de cristal reflectau morți timpurii. O musculiță pe ecran, asemenea unui caz social rătăcit. Trupul meu e o armă secretă ce urlă la lună.

Ți-ai trecut mâinile peste ochi până-n incandescența din mintea lui-arată tot mai mult a înger absent, relocat. Informația încărcată de eros și nevoi străbate distanța și veacurile cât un fulger globular, cât o metafizică unică scrâșnitoare, ciclopică, synoptică. Ceilalți nu ne mai spun mare lucru, găsim îndemânatici coridoare secrete, sacre, păstrăm gustul fugii și-al liniștii foșgăitoare ca o molie gigantică așezând umbrele din loc în loc, presărând rămășaguri de zei ca pe o cenușă aparte, chemându-ne într-n dans extatic, la limita ploii și a înfrigurărilor.

Îmi plac micropozele tale ca niste particule în care te ascunzi ca-ntr-un bob de orez pictat cu înalte, svelte corăbii și apoi aruncat în lapte, ca o kombucha tot mai transparentă, pe care o văd prin sticla borcanului migăind fermenți vindecători...

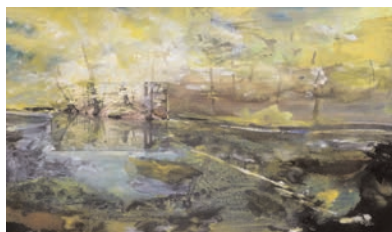
Va urma

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

Germain Droogenbroodt

Asediu

*Ce este acest asediu,
această încercuire lugubră de oștiri
sub zidurile Troiei?
E vorba despre nave în flăcări,
despre cerul înnegurat
ca râul acoperit de sânge
în urma bătăliei.
Însă războiul începe acum
cu creșetele negre de bărbați, ai tăi,
care își întind spre casa noastră
spada
și tu, femeie,
numeri sunetul,
sunetul pietrei
ce ascute tășurile.*

Luca Benassi, Italia

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Lumina

*Vin zorii
soarele răsare
din nicăieri
aprinde ceea ce
doar aparent
ne-ajunge de departe
dar este aproape
și înlăuntrul nostru –
Lumina.*

Germain Droogenbroodt

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

... Și-apoi iubirea o avea dreptate?

*Iubire iar și iar, mereu iubire!
Orice om o așteaptă cu-o sete
necurmată,
Dar ea sosește (dacă!) fără să dea de
știre,
Și pleacă fără veste într-un a fost
odată...*

*Oare-o avea dreptate să se joace
mereu
De-a v-ați ascuns cu bietul nostru
suflet și, din nimic
Să ne deschidă cerul când ni se pare
mic
Pământul și, năvalnic, inima prinde-a
bate?*

*Ori, dimpotrivă, nu e decât fruct de
păcate
Ce ne ademenește peste timp
Cu-o moarte, cel din urmă anotimp...*

Și, dacă da, chiar o avea dreptate?

PAULA ROMANESCU, România

Robie înaripată

*Se duce libertatea în zbor
Pe aripi autumnale –
Trece de orizont,
Departă înspre sud.
Lanțul montan
Îmi atârână greu în ochi.
Norul înzăpezit
Alunecă în adânc, un paravan de fum...
Nu mă înspăimântă însingurarea rece.
Nu invidiez nemărginirea
Din zborul păsării.
Nici libertatea ei nu e deplină –
O ține stolul în robie strânsă.*

GUEORGUI KONSTANTINOV, Bulgaria 1943

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

A compune poezie

*Să dai glas
celor neuzitate*

*pierdute slove iluminând
din carcera vremelnice*

*și să pătrunzi înțelesul
cel mai adânc al ființării.*

GERMAIN DROOGENBROODT

,Traducere: Gabriela Căluțiu Sonnenberg

DESPRE PANDEMIE ȘI DRAGOSTEA CARE IZBĂVEȘTE

(Ecaterina Botoncea -
„Numele meu este Tu”)

Vianu MUREȘAN

*„mă voi întoarce înapoi la copilărie și
la câmpiile ei albastre, pentru că eu
câlcam pe nori mai mult decât pe
pământ și ierburi...”*

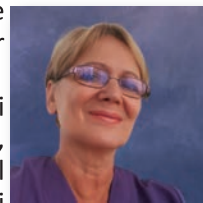
Cartea *Numele meu este Tu*, a Ecaterinei Petrescu Botoncea, este scrisă într-un context neobișnuit, asumă tema generată de acesta și, ca atare, putem să o citim ca reacție rapidă în plan literar la tensiunea neobișnuită pe care o instituie în viața socială, dar și individuală, pandemia de COVID-19. Și totuși, aceasta este observația mea secundară, ca să nu zic slabă, din acest cuvânt de însoțire, pentru că urmează să spun: cartea este în realitate un imn al iubirii izbăvitoare, cântat în pofida sonurilor jalnice pe care pandemia le stârnește din toate gurile și pe toate gamele atât în oameni, cât și în instituții. Un imn curativ care, pe de o parte, vrea să țină la distanță sau să alunge plaga, iar pe de alta, să vindece, să curățească fizic și sufletește pe cei deja prinși de boală. Va fi cazul celor două persoane – Ea și El, adică Eu și Tu – din cuprinsul narațiunii poetice de față. Să nu dezvăluim, deocamdată, mai mult.

Acum să revenim la planul secundar al observației. Contextul scoate în față tema – vulnerabilitatea, boala, agonia, incertitudinea, moartea –, însă felul în care autoarea o tratează este o decizie care ține de stilul, de viziunea personală asupra acestei situații-limită. Din acest punct de vedere, lucrarea este o poetică a suferinței, a limitelor și fragilității vieții omenești, a incertitudinii și lipsei de garanții ultime, peste care însă vine salvator efuziunea iubirii renăscute din cenușa adolescenței și credința. Dar ar fi o eroare să reducem totul la contextul dat, pentru că autoarea invită la o coniectură cvasimitică în care urmează să-și plaseze „faptele” – secțiunea unui timp paradigmatic, extras din istorie, spundându-ne că „circula pe atunci o boală cumplită care decima populația”. Datarea imprecisă sugerată de formula „pe atunci” ne conduce într-un timp de poveste, care începe să existe și să aibă sens tocmai pentru că se vorbește, este instaurat în scriitură. Ca atare, dacă dorim să facem dreptate textului, va trebui să îl citim extras din contextul nostru imediat, care impune tema, și să-l plasăm în acel timp ficțional autarhic al cărui actualitate absolută ține de stricta lui contingentă cu narațiunea. Altfel spus, contextul pandemiei este o formă calificată semantic prin care se

alimentează întreaga desfășurare de situații, evenimente din corpul textului, iar nu un dat brut al realității imediate.

Câteva remarci preliminare ar trebui să facem asupra acestui context convenit, pentru a putea încadra mai apoi subiectul cărții: a) fiind vorba de o pandemie, deci de o situație dată pe care autoarea o asumă ca atare, pericolul de contaminare este general, măsurile de protecție sunt insuficiente, tratamentele medicale de-o eficiență relativă. Alerta, deruta, panica se explică în acest cadru; b) atât pentru persoane individuale, cât și pentru sistemele sociale, inclusiv cele medicale, pandemia acționează ca destin, adică o forță malefică transcendentă; c) există grade diferite de vulnerabilitate, date în special de vârsta pacienților și starea lor clinică, ceea ce înseamnă că deși pericolul este general, unii vor trece cu bine de lovitura lui, alții vor fi victime sigure; d) evoluția bolii este personalizată în cazul bolnavilor, deși există simptome tipice comune, iar acest fapt se transformă în „istorie personală” pentru fiecare pacient; e) pentru unii dintre pacienți febra bolii, starea de gravitate periculoasă se asociază cu delir, halucinație și chiar experiențe la limita morții (NDE); f) vindecarea, recuperarea pacientului care a experimentat limita morții poate să însemne fie doar o traumă majoră, fie un salt al stării de conștiință, o metanoia, care se vede atât în plan cognitiv, cât și etic; g) pandemia are și ocurență etică în sensul că acționează ca instrument vizibil al unei forme de degradare morală a societății actuale, este metaforă și, ca atare, semnaleză mai mult decât descrie.

Acum să indicăm, simplificat, tema cărții și să fim atenți la dezvoltarea ei în funcție de reperele schițate mai sus. Este vorba de trauma, agonia fizică și psihică a unei paciente de 36 de ani, care este cadru medical de meserie, bolnavă de COVID-19, pentru care patul de spital a devenit cameră de tortură. Pe de o parte, vedem evoluția clinică a pacientei, redată autoscopic în carte, prin analiza pe care și-o face în baza competenței sale medicale – febră, insuficiență respiratorie („boala aceea care îți taie pe loc respirația”), sufocare („aer, aer... aer... cumpăr aer, dau un regat pentru câteva guri de aer... dau un imperiu...”), tuse, dureri de cap, atacuri de panică, mâncărime de piele, tremurături ale mușchilor, transpirație, lipsa retenției etc. –, iar pe de alta, vedem fluxul conștiinței agonice cu retenții și reactualizări ale memoriei, momente de fericire, mulțumire, tandrețe, bunătate, dragoste cele mai multe, dar și cu halucinații, anxietate, deprimare. Pacienta – nu aflăm numele ei din carte – este tratată de colegi în spitalul la care este angajată. Prin mărturiile sale, aceasta fixează un instrument de observație cu obiectivul spre propriile trăiri și gânduri, iar noi, cititorii, privim prin lentila aburită de surescitarea bolii, vedem o lume halucinatorie pictată suprarealist. Și totuși, starea conștiinței personajului nu este bruiat, delir total, ci un nivel special de echilibru, dat de frecvențele electromagnetice ale creierului caracteristice meditației yoga. De specificul acestei situații depinde efectul terapeutic de mai târziu al ciclului mental camuflat de halucinație. Mai corect ar fi, cred, să acceptăm că pe fond halucinatoriu pacienta are de fapt viziuni purgatoriale, parcurge o transă vizionar-terapeutică.

Starea în care se derulează fluxul mental și senzorial este așa-zisul mod Alpha al conștiinței, caracterizat prin frecvențe cuprinse între 7 și 13 Hz, specific unei profunzimi meditative care se asociază cu creativitatea spontană, materializarea dorințelor ascunse, deci cu obiectivări sublimite ale subconștientului: „mintea îmi era un ecran tetra-dimensional care îmi includea și duhul, pe el îmi proiectam imaginile, cu toate detaliile, dacă priveam murele, pe care le luasem cu mine într-o caserolă, să ți le dăruiesc ție, le simțeam dulceața, negrul lucios îmi provoca retina ca o bucurie cromatică, atingerea fructului îmi afecta senzualitatea, simțind emoția unui sărut, cu cât vizualizam mai bine, cu atât efectele asupra senzorialului și imaginarului îmi erau mai puternice...” Ce este important de înțeles, e faptul că această stare a conștiinței și acest comportament al creierului sunt naturale, reglaje conținute deja în structura noastră dintotdeauna, dar active și manifeste intermitent în experiența noastră comună, motiv pentru care nu beneficiem constant de avantajele lor, așa cum ar face vizionarii, misticii, iluminatii. Simplificat vorbind, în modul Alpha se poate „comanda” subconștientului împlinirea anumitor dorințe sau obiective, iar acesta este antrenat într-un proces de creativitate corespunzătoare „comenzii” primite: „ai învățat legea de bază din Alpha, în Alpha orice este posibil.”

De fapt, autoarea crede că aceste unde leagă printr-o frecvență corelată centrul terestru, care este un fel de inimă pentru că pământul este un organism viu, cu centrul nostru omenesc, tot inima, constituind în fapt vibrația esențială a vieții în lumea noastră vie, starea de optim natural. În frecvența de tip Alpha se găsește acordajul perfect al vieții omului cu însăși condiția naturală a vieții în natură: „unde Alpha, de fapt, unde care ne influențează creativitatea, viziunea, intuiția, performanțele, sistemul imunitar, sănătatea, sunt vibrații benefice în corelație cu pulsul Pământului și sunt chiar pulsul vieții.” Secretul recuperării pacientei din narațiunea de față este – fără a neglija tratamentele medicale de care beneficiază, grija și afecțiunea colegilor ei – menținerea acesteia în modul Alpha al conștiinței pe toată durata tratamentului, altfel spus racordarea ei la vibrația vitală a universului. Iubirea, fie și în formă fantasmatică, este mecanismul cel mai eficient pentru susținerea acestui efect.

Boala este un limb, un prag între două lumi care provoacă scurtcircuitul delirului: „găsesc în suferința mea o poezie a splendorii, atingerea dintre lumi, când aici când acolo”. Poate că tensiunea extremă a suferinței la limita morții este singura cale de acces la lumea de dincolo pentru cineva care trăiește încă aici, în dimensiunea și cu limitele lumii fizice. Pacienta este prinsă într-o tensiune extremă produsă de situația-limită a bolii, asupra căreia însă acționează ca o forță terapeutică invizibilă memoria fericită. Interesant ca fenomen este faptul că în tensiunea întreținută de boală memoria proliferază fantasme, adică smulge date ale trecutului pentru a le folosi ca energie a unor situații viitoare posibile. De acest fel este fantasma iubitului din studenție – iubire oarecum neconsumată („din acel început a rămas o mare neîmplinire”) –, ajuns între timp savant și profesor în SUA, care este rechemat de pacientă în memoria ei agonică și refăcut din firele de mătase ale amintirii („stăteai doar acolo în visul meu,

proiecție luminoasă venită din trecut, oferindu-mi o ceașcă cu ceai de mentă și lămâie”), angajat ca partener fantasmatic al unei posibile împliniri androgine.

În trasa fantasmatică pacienta reface mitul iubirii dintre Orfeu și Euridice, dintre Dante și Beatrice, dintre cavalerul zamolxian Aeticus și Marea Preoteasă, ceea ce ne permite să înțelegem că dramaturgia delirantă este, în alt registru, o formă de constituire arhetipală. În termenii lui Jung, pacienta reface într-o mitologie halucinatorie relația arhetipală Animus-Anima, deci unitatea originară androginică a ființei umane, recâștigă perfecțiunea în acel plan al existenței. Relația fantasmatică cu acest iubit are delicatețea evenimentelor din vis, o frumusețe nepătată cum numai nostalgia și pasiunea mistică pot să producă: „mi-ai spus, printre altele, chiar și umbra mea e plină de bucurie în seara asta de primăvară... dar oare unde erai tu, unde erai, gând infinit fără vârstă, fără întrupare”. Fantasma iubirii împlinite alimentează rezistența la boală, dezvoltă efect terapeutic, pare stavilă sigură în calea morții: „eu nu cred că voi muri, pentru că după ce un bărbat și o femeie s-au iubit, niciunul nu poate fi lichidat de o simplă gripă, din energiile lor nu se poate pierde nimic, ele se pot transforma doar într-o nouă viață.” Trebuie spus că partenerul care apare în fantasmă este totuși cineva real, iubitul din studenție, care revine după 15 ani din State pentru a se întâlni cu iubita lui. Nenorocirea face că revine tocmai când se instalase pandemia, la scurt timp se îmbolnăvește de COVID-19 și ajunge să fie tratat la același spital unde suferise ea, și chiar să fie îngrijit de ea cu devoțiune religioasă. Reîntâlnirea sub aceste nefaste auspicii nu zădărnicește iubirea lor, care probabil avea nevoie să treacă de această probă pentru a-și atinge apoteoză îndelung așteptată.

Dacă suntem atenți la formă și încercăm să încadrăm lucrarea într-un stil, textul are structura unui dicteu poetic halucinatoriu, singurul potrivit situației tematice de aici. Ritmul este cadentat – accelerat sau încetinit narativ – de tensiunea suferinței, manifeste în intensitatea simțirii, natura halucinației în care aluvionează memorii, de care se agață proiecții fantasmatică intime, topite unele în reverii cvasireligioase, sublimite în ipostazieri mitice. Scăpată de obligațiile coerenței logice, dar și de restricțiile impuse de habitusurile cotidiene conștiința, mintea evoluează sub presiunea halucinației în registre apropiate viziunii religioase, încât vindecarea aduce cu sine și o restaurare în octavă superioară a stării de conștiință, a nivelului cognitiv și moral. Acest salt ar fi, să zicem așa, „binele” din răul constituit de boală, bine de care beneficiază însă doar cei care se vindecă. Agonia oferă pacientei cadrul reproducerii calvarului christic: „pe frunte simt o coroană de spini, toată pielea mi-e biciuită, niciun centimetru din mine nu este ocultat de durere...” Semnificația acestei reiterații este evident purificarea, elevarea, poate chiar apoteozarea prin suferință.

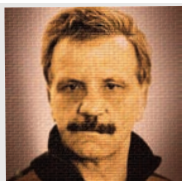
Boala în fază terminală, agonia sunt un fel de instrumente de simțit și observat cu direcție dublă: pe de o parte, retrospectiv, prin evocarea unor momente din trecut, din copilărie, adolescență, prima tinerețe, iar pe de alta, prospectiv, urmărind cu mintea umbră de suferință tărâmul invizibil al morții ca posibilitate inedită, ca experiență ultimă: „bolile

noastre sunt motive de autocunoaștere, adevărate probe limită, pe care entități necunoscute ni le pun în față.” De fapt, cred că ar fi mai potrivit să o numim cu un termen propus de filosoful francez Vladimir Jakélévitch, experiență prim-ultimă, deoarece la drept vorbind, pentru cel aflat în situație, moartea este ceva care se petrece prima și ultima oară. Primulmultimea, concept analizat spectaculos de gânditorul francez este probabil cel mai potrivit situațiilor-limită care, deși sunt generale, nu conțin repetiție. Adică, deși este cert că moartea e naturală și necesară, că vom muri într-o bună zi cu toții, fiecare moare totuși în felul lui, iar acestei unicități i se asociază de regulă o experiență singulară de natură senzorială, psihologică și etică, mai simplă sau mai complexă după tipul personalității în cauză, și care, atunci când este analizată, transpusă literar dezvoltă o poetică de un fel unic. De pildă, poetica morții la sinucigași notorii precum Cesare Pavese, Paul Celan, Yukio Mishima, Sylvia Plath sau la personaje ale unor autori clasici, care abundă în literatură, poartă fiecare o specie poetică aparte, care înfloresc din unicitatea fiecărei vieți. Pentru că nu se poate suferi și nu se poate muri în locul altuia, misterul suferinței și morții rămâne experiență intransferabilă și în esență incomunicabilă. Aș numi tipul de poetică a suferinței prezent în cartea de față halucinație agonică transfiguratoare în mod Alpha, asta însemnând că mare parte a experienței redată este de tip halucinatoriu, că aceasta se produce în modul Alpha al conștiinței, iar finalitatea ei este vindecarea de boală și plasarea persoanei într-un registru mai înalt, mai elevat calitativ al vieții, al destinului propriu, decât cel de dinainte de boală.

Avem două registre complementare în compoziția lucrării Numele meu este Tu: registrul stării de pacient și registrul angajamentului medical în tratarea bolnavilor. Primul, starea

de pacient este tratat în registru poetic, iar cel de-al doilea, angajamentul medical, este asumat etic. Responsabilitatea pentru suferința celui alt, a pacientului aflat în suferință, la limita morții, este drumul medicului spre Dumnezeu. În anumite pasaje digresive ale cărții, în care autoarea face referiri la filosofia lui Emmanuel Lévinas, aceasta evocă teza esențială, că drumul nostru spre Dumnezeu este indirect, presupune ocolul prin Celălalt, aproapele nostru, că de fapt responsabilitatea în sensul cel mai serios și mai adânc este pentru suferința lui, pentru starea lui de vulnerabilitate. Noi zburăm spre Dumnezeu cu aripi făcute din nevoile, suferințele apropielui.

Revenind la ideea de început, cartea Ecaterinei Petrescu Botoncea este un imn al iubirii. Acesta vrea să dezvolte, în fapt, funcțiile descântecului – alungă răul, purifică locul, vindecă, salvează – iar secretul nu constă în anume puteri magice obscure, ci în puterea credinței în Dumnezeu și disponibilitatea de-a pune propria viață în mâinile Celui alt (ca iubită, în cazul personajului de aici) ori în sprijinul lui (ca îngrijitor medical, fiind vorba de faptul că personajul lucrează într-un spital). Nu există mai mare putere de rezistență la rău, dar nici alt tratament vindecător mai puternic decât iubirea, vom înțelege la sfârșitul acestei cărți, și probabil că este înțelept din partea noastră să asumăm acest adevăr atât în plan medical, cât și în cel al relațiilor personale. Traseul prin lectură al acestei cărți, deopotrivă frumoase și înțelepte, supun mintea unui test serios, dar oferă și ocazia unei elevații mimetice pe măsura schimbării morale pe care personajul o parcurge. Este o carte a iubirii vindecătoare.

POEME

Ion IANCU VALE

Liliacul, eu și tu

să fii convinsă, draga mea fată
că noi am mai fost pe aici și altădată
nu ți se pare că lumina asta curată
a mai ricoșat în retina noastră dilatăată
că noi am mai pășit și în alt veac
prin grădina asta cu flori
în care tu îți pui liliac la subțiori
că aerul acesta l-am mai sorbit
din gura celui alt
el fiindu-ne și-n altă dragoste liant
că iarba, iarba asta catifelată
a mai fost răvășită
de ființa noastră neastâmpărată
că noi am mai fost pe aici cândva
și poate vom mai fi vreodată
liliacul, eu și tu draga fată...

Acolada mare

(La o idee prinsă de la Mircea Horia
Simionescu, la o întâlnire literară de la
Târgoviște)

vor întreba, sfidător și deloc retoric
cei care fără regrete, abuziv și discreționar
împart pâinea noastră cea de toate zilele
(atât cât să nu mai rămână
pentru a da și altora)

„oare pentru ce se tot agită aiuriții ăștia
ciudați, visători și fără bani”
și vor răspunde ei, hărăziții
creatorii de imagini, metafore
emoții și speranțe
„uite-așa, de-ai naibii, pentru a vă arăta vouă
că muriți proști, îmbuibăți
cu mâinile în afara sicriului
și fără să vi se mai știe numele

Alt om

îi este, acum, trupul întreg
un viu și frământat teatru de luptă
de la rădăcina unghiilor

până la cea a părului de pe cap
înăuntru și pe suprafața ființei sale
o armată invizibilă, bine organizată
îi tropotește carnea, oasele, sângele
și mintea într-o continuă și dureroasă
sarabandă mutagenă
el nu protestează, nu cere ajutor
și nu se roagă la nimeni
așteaptă doar cu stoicism, seninătate
răbdare și curiozitate
să moară sau să devină alt om
se întreabă însă cine și de ce l-a
ales să îndure o astfel de suferință
și mai ales care îi va fi rostul
ce va face dacă va ajunge alt om
în această degringoladă terestră
barbară, aparent haotică
(în care omul își năruie propriul leagăn)
dar încă tolerată de către
Suprema Entitate Universală
din cine știe ce tainice rațiuni
toate acestea le va afla desigur
în clipa dată...

POEME

Corina Ligia PĂTRAȘCU

FEMEIE (Poem, închinat mamei)

În miezul fiecărui univers
creezi Facerea lumii
doar prinzând sânul,
umpli de nestemate
Pământul când iubești,
preschimbi lumile în flori
care suspină de dragul tău,
se scrie cu foc și patimă

femeie, când iubită ești,
atingi înălțimi
incomensurabile...

ÎN STARE

Când luna se-nălța-nserată
noi ne iubeam cu sufletul
la gură, zorii ne prindeau
iar ziua rușinată, ne îmbrăca
în frunze de lumină.

FLOARE DE MĂR

Când floarea de măr își lega rodul
mă alergau nebune primăveri,
la piept strângeam ca spicele, fiorii,
soarele ieșea din trupul zvelt

cu glas uscat își aplecau petale
sărutând obraji, palide treceau
iar eu, adunam cu nerăbdare
fructele tale, înghesuindu-le
în piept vedeam în poala
mărului semne clare, când
mă-nveleam cu cerul tău...

MĂRUL

se ridică pe vârfuri crengile
spre creștetul ramurilor tale
scutur în poală esențe incandescente
prinzând în podul palmelor două mere
le pipăi sufletul rumen
inspir Universul îngrădindu-l
acolo, trec cerul cu capul prin nori
nu stau mult pentru că
mă aduni cu o inspirație...

FOC STINS

într-o lumină ireală;
raze sclipitoare,
descindeau feeric
pline de culoare

ca prin farmec,
iarba de smarald
și florile învoalte,
se ridicau ușor
împurpurate

II.

pe un drum
trecea oftând,
o floare-albastră

cu glas mic
își vorbea sieși:
iubite, dragă,
mi-ai făgăduit...

când isprăvi,
pe chipu-i alb
se răspândește
potop de ape

și plânse,-așa
neconținut,
ceasuri în șir...

III.

Privi în jur

ah, câtă fericire...
e, oare, cu puțință?!
macii s-au aprins...

numai eu mă sting
numai eu mă sting,
nefericita de mine...

doar urma amintirii, am
îmi stăruie în minte-
mă mângâie, mă ține

azi, s-a împlinit un an...

am nădăjdut în van,
topindu-mă ca ceara
iubite, după tine...

doar umbra unei amintiri
a dăinuit adânc-
m-a mângâiat și m-a ținut

macii s-au deschis-
numai eu m-am stins
numai eu m-am stins...
... nenorocita de mine... .

IV.

Ziua asfințea
în mătasea serii,
o lucioloă scăpăra
prinzând norii

cu aripi întinse,
se legăna în vânt
un fluture albastru
spre zări pâlăind.

TREI AMORURI RUSEȘTI TRAGICE

Stelian TĂNASE

1. Auzisem la Europa liberă despre un cântăreț rus, Vladimiri Văsoțki. Când a murit, în 1980, s-a vorbit mai mult de el la o emisiune culturală. Unul dintre amicii mei avea o înregistrare și i-am ascultat câteva cântece, foarte curios. Cum nu știu rusa, nu am înțeles mare lucru. Era poet, cântăreț cu o ghitară și cel mai mare star din URSS; o mare figură underground. Am reținut vocea, răgușită. De bețiv! a zis cineva. Știam că este actor la Taganka și juca Hamlet, printre alte roluri. Personaj extrem de interesant. Popularitatea lui era formidabilă. Era cenzurat, dar din cauza popularității acestui „fenomen”, cântecele, versurile ajungeau pretutindeni. I se interziceau turnee, spectacole, cântece, poezii, dar apoi reapărea. Nu era difuzat la radio nici la tv. Era epoca Brejnev. Nu era un disident, dar nu era nici un personaj comod pentru autorități. Ce să aibă în comun Văsoțki (n. 1938 la Moscova) cu Marina Vlady?

Marina Vlady (n. 1938 lângă Paris), cu origini rusești (se numea Poliakov-Baidarov) o frumusețe exotică, de tip rusc – blondă, „fecioară”. A făcut carieră încă în adolescență, distribuită de Robert Hossein, cu care s-a și măritat, dar și de Luc Godard, și alți regizori importanți. A jucat cu Orson Welles, Ugo Tognazzi, etc. A luat la Cannes în 1963 pentru rolul din „Patul conjugal” premiul de interpretare feminină. A făcut un rol și la București, Mona, din „Steaua fără nume”, după piesa lui Mihail Sebastian, alături de Claude Rich și Cristea Avram.

Marina Vlady și Vladimir Văsoțki, două personaje cu destine total diferite. Întâmplarea a făcut să se întâlnească la Moscova în timp ce ea turna un film în 1967. A fost începutul unei povești de iubire pasionate care a dus la căsătorie în 1969 și a durat până la sfârșitul vieții lui. A fost o poveste încurcată. Marina Vlady a făcut naveta Paris-Moscova, fapt care i-a afectat mult cariera profesională, fiind obligată să refuze contracte. A preferat să petreacă lungi perioade alături de Văsoțki în micul lui apartament moscovit. Lui, Kremlinul nu i-a permis să călătorească decât rar în afara URSS. Singura soluție a fost să vină ea să stea cu el.

Marina Vlady s-a înscris în Partidul Comunist Francez ca să poată beneficia de călătorii în număr nelimitat la Moscova. Trebuie spus că prezența ei, faptul că era soția lui, o celebritate mondială, i-a asigurat lui Văsoțki o protecție în fața autorităților.

Vladimir Văsoțki a murit în somn de un atac de inimă în 25 iulie 1980, în timpul Olimpiadei. Era dependent de medicamente de mai multă vreme. Ducea o viață foarte

intensă, epuizantă prin numărul de spectacole, turnee nesfârșite, apariții. Lua masiv energizante și sedative. Era dependent și de alcool. Marina Vlady, a aflat la Paris, de la un prieten moscovit care a sunat-o. Pravda, Izvestia nu au scris nimic. Televiziunea și radioul au păstrat tăcerea. Totuși la funeraliile lui au participat peste un milion de oameni – cea mai mare manifestație neautorizată de regim în secolul XX.

2. Isadora Duncan și Sergei Esenin s-au cunoscut în 1922 la Paris. Isadora Duncan era o dansatoare americană, aflată în turneu în Franța, iar Esenin venise din Rusia într-o epocă în care se mai putea ieși de acolo. Erau foarte diferiți. Ea era născută la San Francisco în 1877. Era celebră, avea mari succese cu spectacolele pe care le prezenta prin Europa. Se afla veșnic pe prima pagină a ziarelor, prin excentricitățile ei. Era cert un mare star. Esenin, și el un poet de succes la el acasă. Necunoscut însă în Europa. Isadora Duncan era mai în vârstă cu 17 ani decât tânărul Esenin (n.1895).

Relația lor amoroasă va debuta furtunos, chiar în seara când s-au întâlnit în atelierul unui pictor și a continuat la fel. A fost o poveste plină de pasiune, tulbure, desfășurată între beții, scene frenetice de amor, spectacole, turnee, jurăminte, droguri, disperare. În prima fază Esenin a urmat-o pe Duncan în turneele ei din Europa și Statele Unite. Apoi Isadora Duncan, s-a mutat în Rusia, la Moscova unde a deschis un studio de balet. El nu putea trăi în afara Rusiei. Aici devin repede personajele centrale ale boemei artistice moscovite. Rusia se afla în anii agoniei lui Lenin și nu punea mari opreliști artiștilor, culturii, deși începea deja să se simtă ceea ce va fi înghețul stalinist. Încă se putea respira. Mai erau artiști occidentali care se gândeau chiar să se stabilească în Rusia, sau priveau cu admirație spre curentele artistice născute acolo începând cu secolul XX.

Esenin, avea origini țărănești. A fost crescut de bunici, după ce a fost abandonat de părinți din cauza sărăciei. Poet precoc, s-a mutat la Moscova, unde devine cunoscut prin geniul său. A început studii universitare repede abandonate. A debutat în 1915, au urmat alte volume, mereu bine primite de cititori și critică. Era foarte popular mai ales datorită stilului său accesibil care

amintește de folclorul rus. A fost în război, apoi s-a alăturat bolșevicilor, despre ale căror isprăvi a scris laudativ. Apoi dezamăgit, a luat distanțe. A fost căsătorit de 5 ori. Avea apariția unui tânăr rebel, angelic, mereu îndrăgostit și furios pe lumea din jur.

În toamna anului 1921, a cunoscut-o pe Isadora Duncan și în mai 1922, s-au căsătorit. Esenin face figură de prinț consort pe lângă această dansatoare supercelebră, subiect veșnic de presă din cauza vieții ei scandaloase. Scenele dintre ei, multe dintre ele petrecute în public, erau redade de ziarele de mare tiraj. Apar mereu știri – că s-au despărțit, că ea a fugit, că el a incendiat camera hotelului în care locuiau etc. Căsătoria lor nu a durat. După un an s-au despărțit. Esenin s-a întors la Moscova. Divorțat de Isadora Duncan s-a recăsătorit. Căderea sa în alcoolism a continuat.

În decembrie 1925 Esenin s-a sinucis în condiții dramatice. Și-a tăiat venele de la mână și cu sângele a scris pe pereții camerei de hotel din Sankt Petersburg unde ședea, un ultim poem. Apoi s-a spânzurat de țevile caloriferului. Voia să fie sigur că nu supraviețuiește. Alcoolismul să fi fost cauza? Însingurarea? Dezamăgirea pe care i-o produsese Rusia? Ipotezele și explicațiile nu au încetat de atunci până azi.

Isadora Duncan nu a supraviețuit multă vreme. În 1927 la Nisa, a murit strangulată cu eșarfa pe care o avea la gât – agățată sub o roată – atunci când a pornit automobilul. Moartea ei stupidă și dramatică, a fost aidoma vieții imprevizibile pe care o duse.

3. La 19 iulie 1893 s-a născut poetul Vladimir Maiakovski. În 1930, 14 aprilie, s-a sinucis. Între aceste date un destin dramatic, mânat de pasiune și de mari iluzii. Iată povestea lui și a iubitei lui Lili Brik. Maiakovski, a fost poet, mare animator al artei ruse și sovietice. A debutat ca poet futurist, campion al avangardei rusești. În anii 1920 ai bolșevismului galopant, a devenit un campion al propagandei oficiale, bucurându-se de privilegiile acordate de regim, premii, bani, călătorii în străinătate, de o mașinărie de propagandă uriașă care îl zeifica. A scris în 1924 un poem despre Lenin pe care l-a citit în mari mitinguri și l-a tipărit în milioane de exemplare. Vladimir Maiakovski a fost un star al acelor ani, considerat un geniu în viață. În ciuda succesului său extraordinar, al statutului său privilegiat, de poet oficial, s-a sinucis (n. 1893).

A fost o epocă tulbure, a unor mari violențe, de răsturnări sociale. Avusese loc un război cu milioane de victime, apoi un alt război, civil, care însângerase din nou Rusia. Pacea nu a fost nici ea ce ar fi putut să fie. Rusia a fost traversată în continuare de nenorociri. De turbulențe, de masacre, de foamete, de marea minciună care a fost bolșevismul. Când Maiakovski a înțeles zădărnicia artei sale, de drumul înfundat în care intrase, când a înțeles că se lăsase folosit, când a văzut că speranțele și iluziile sale se spulberau, s-a retras în apartamentul lui, a luat un pistol și s-a împușcat.

Probabil că lucrul cel mai frumos care i s-a întâmplat în viață, dincolo de poezia din anii de început, când se anunța a fi un mare poet, a fost povestea de dragoste cu Lili Brik. S-au cunoscut în vara 1915, prin mijlocirea surorii mai mici, Elsa (mai târziu soția lui Louis Aragon). Lili era măritată cu Ossip Brik. Vladimir Maiakovski făcea figură de rebel, tânără speranță a marii poeziei ruse. A fost o relație, cum spunem azi, în zig-zag, cu certuri, despărțiri etc., dar vreme de 15 ani Lili Brik, în ciuda tuturor situațiilor neprevăzute, a fost muza lui. Lili Brik a inspirat și alți artiști ai vremii. S-a aflat în mijlocul avangardei rusești din acei ani. În anturajul ei se găseau Meyerhold, Eisenstein, Pasternak, Roman Jakobson. În apartamentul celor doi din Petrograd apoi din Moscova, erau mereu serate literare, întâlniri, cene, cinauri. Aici se pregăteau reviste, evenimente, cabale literare. Se aranjau spectacole de teatru, filme, turnee. Cele mai importante figuri se regăseau acolo atrase ca un magnet de energie, histrionismul, de geniu lui Maiakovski. Era cel mai influent artist, trecea drept poetul oficial al regimului. Era foarte apreciat la Kremlin, care îl folosea ca armă propagandistică.

Maiakovski mergea frecvent prin orașele Rusiei unde recita și conferența despre Lenin, bolșevism, despre marile victorii și viitorul luminos. În anii 20 a călătorit mult în Franța, în Germania, în SUA, în Italia etc. Ce a intrigat în povestea de dragoste între poet și muza lui, a fost faptul că Ossip și Lili Brik nu au divorțat. A fost un „menage a trois”? Poate la început, dar e cert că atunci când Maiakovski își găsea altă muză, cei doi soți se reconciliau. Au rămas în bune relații până la sfârșit. Îi vedem în fotografii de epocă pe toți trei – Maiakovski, Ossip Brik, Lili împreună.

De ce s-a sinucis Maiakovski? Lili Brik sugerează în cartea ei de interviuri înregistrată în anii 70 la Moscova, „Avec Maiakovski”/1980, că se temea de bătrânețe. Foarte probabil, mai mulți au remarcat în amintirile lor asta.

Dar mai era ceva, Maiakovski simțea că îi trecuse vremea. Rusia o lua – sub pumnul de fier al lui Stalin – spre alte orizonturi. Dictatura se instala tot mai vădit și controla deja literatura. Cenzura și KGB făceau restul. În anii preluării puterii de Lenin și bolșevicii lui, Maiakovski fusese foarte util, și de aceea, prețuit. Acum nu mai era nevoie de el. În lumea literară își făcuseră loc activiști duri, scriitori duplicitari, servili, slugi ale partidului. Ei făceau jocurile. Maiakovski era omul anilor 20, al NEP-ului leninist. Pentru el nu mai era loc și oricum nu ca un privilegiat. Dacă ar fi supraviețuit anului 1930 îl aștepta Gulagul. Singura opțiune era să devină un propagandist al lui Stalin. Cred că Maiakovski, mai avea în suflet anii de început ai futurismului și avangardei. El crezuse că bolșevismul va elibera omul, că viitorul aparține libertății. Aflase la sfârșitul anilor 20 că era exact pe dos. În acest context s-a sinucis. Era de prisos.

Lili Brik i-a supraviețuit lui Vladimir Maiakovski. S-a sinucis în 1978, din cauza unei boli plină de suferințe (n. 1891).

Transmis de Marian Ilie

IMPOSIBILA VIAȚĂ POSIBILĂ LUCIAN AVRAMESCU

Livia CIUPERCĂ

lată-ne în fața unei scrieri care se cuvine percepută drept scriere ficțională, un amplu eseu romanesc. O mărturisește însăși vocea auctorială (cu o subtilă doză de sinceritate detașată) – „încerc să povestesc viața unui scriitor care a amuțit brusc, descifrând nedescifrabilul, dar lunec în prăpăstiile imaginarului și confesiunea mea seamănă pe alocuri cu un roman pe care nu vreau să-l scriu” – „dar care-și derulează firul epic, pe alocuri, cu fior liric, fără reținere, învăluind trecutul într-acest prezent dur, de mileniu al treilea.

Incontestabil, Confesiunile unui mut care a vorbit cândva (AM PRESS, 2020) este o scriere unică în felul ei. Aș numi-o, deopotrivă, roman-autoportret, gândind la filosoful Lucian Blaga: „Sufletul meu e în căutare / în mută, seculară căutare”. Și ce va mai aproape de inima sa, însuși poetul Lucian Avramescu, își autointitulează romanul, drept „confesiune sângerendă”, învăluită într-o glăsuire mai mult poetică decât naratologică. Nu descoperim un filon epic (în sensul clasic al cuvântului), dar impresionează, la gradul superlativ, fărâma de viață a naratorului, uimitor „străjer al luminii”.

Că protagonistul este însuși Lucian Avramescu, ori doar prototipul unui personaj care trăiește drama unei înlănțuiri fără ieșire sau dimpotrivă, posibilitatea de dezlănțuire din mrejele unui labirintic mister, spectrul fiorului dramatic ni se revelează, generos.

Afectarea cititorului se menține la aceleași cote ale dramaticului. E posibil să se reacționeze, pro și contra, afirmației. E drept, spre deosebire de copilul Lucian Blaga cel care, în pruncie, căuta „apa, / din care curcubeul / își bea frumusețea și neființa”, Lucian Avramescu a avut o parte frumoasă din viață, mai precis, bucuria multor împliniri. Și-atunci, cum ne explicăm durerea prezentului evocat care lovește atât de crunt?! Cu fiecare pagină parcursă, lectorul se subsumează dramaticului, dar, intuitiv, cu logică speranță întru schimbare.

În fapt, nici nu vreau a crede că nu s-ar putea reîmplini! Săltând peste cele 488 de pagini ale romanului, cititorul va rămâne, ferm, cu această convingere. Această disfonie a protagonistului-erou se dorește (o dorim, o întrezărim, într-un final) a fi doar pasageră. Asemenea trenului sosit într-o gară. O „staționare” cât o veșnicie, atâta timp cât nimeni nu-

ți iese întru întâmpinare. Absența/tăcerea doare. Te zvârcolește. Sugrumă-n tine orice speranță. Și totuși, presimțim o voce interioară, care avertizează. Nu avem voie să dezertăm. A rostit-o, cândva, Poetul... „Bună seara iubito, te aștept ca din cer”!... „Te aștept!”

Și mai este ceva, extrem de important. Cine crede în Dumnezeu nu va spune niciodată că se „simte jefuit de cuvintele care se rostesc”. Ești contrazis? Oricând... „Un mut condamnat la moarte este tragic ca un pietroi”. Și câte alte realități, la fel de dure! Unii își pierd somnul (Emil Cioran), alții – vederea (Pr. Antonie Plămădeală); în vremuri de restriște – detenții... cum au fost cele...3000 de zile de izolare, într-o celulă (Lena Constante) și exemplele ar putea continua. Speranța, voința și credința fi-vor liman salvator. Ne-o predică Sfântul Ioan Gură-de-Aur. Suferința poate fi înfruntată, precum piatra care se vrea șlefuită, pentru a deveni operă de artă.

Dumnezeu nu este un „pedepsitor”, el este un generator de împliniri. El nu pedepsește. Greșită judecată! Noi cerem răsplata. Singuri! Corect este a spune că nimic din ceea ce săvârșim nu este întâmplător și nu rămâne la voia întâmplării. Auzit-am de Legea bumerangului?! Faci rău – primești rău, faci bine – te-mbrățișează binele. Se vor „cutremura” și Bucegii, și Caraimanul, și Muzeul Pietrei, dacă nepotul va uita că are o sfântă datorie față de Tata Mihai, gândind la cele șapte vlăstare în desfrunzirea lor postumă. Sfânta lege a compensației! Pentru a trece dincolo de „zidul” tăcerii sau pentru a frânge orice fel de „zid”, se cere înfrățire între doctorul de oameni și doctorul de suflete. În mod cert!

Ne bucurăm în tăcere, înfrângem orice tip de durere, în intimitate. Nu neapărat în tăcere! Orice stare poate fi „îmblânzită”. Important, „Nu te da bătut, omule!”

La un semn, când șocul se produce, durerea și uimirea reacționează, rostogolindu-se într-atât, și înfrățind „orbirea vorbirii” cu „amuțirea ochilor”. Din nefericire, un cuțit-halebardă-mi străpunge ființa. Pot accepta semnul egalității? Mai mult de-atât nu se poate. Și ce-mi rămâne? Să-mplinesc voia Domnului! „Orice durere omenească să devină prilej de rugăciune”, spune Cuviosul Paisie Aghioritul.

„Zori buni”, prieteni cititori! Fiecare răsărit de soare înfloarește printr-o nouă speranță. „Bună dimineața. Mă scol de când mă știu deodată cu zorii, atent la îmbujorarea zidurilor pe care se scurge lumina”. Un zori de zi iluminat de iubirea pentru ceea ce ni s-a dat, pentru tot ceea ce merităm.

„Muzeul Pietrei” este o frumoasă și unică realizare. Demnă de toată atenția. Sângeru prahovean – un popas istoric. Un „copil” drag. Dar scriitorul Lucian Avramescu are mulți copii dragi. Pentru fiecare, un zâmbet. Dintre toate comorile, Poezia. Un copil ce crește mereu-mereu. De ce, nu? Și în acordurile dumnezeiești ale viorii lui Alexandru Tomescu!

Fiecare dintre noi poate fi bântuit de vreun „amurg al gândurilor”. Chiar și în mîzga Cernobîlului poate renaște viață. Asemenea, cândva, chiar și în mintea lui Emil Cioran, convins fiind că „în fiecare făptură zace bunătatea și răutatea în aceeași măsură” (Razne). Și, după zbucium intens, va

exclama, totuși: „De-aș putea deveni fântână de lacrimi în mâinile lui Dumnezeu” (Amurgul gândurilor)!

Și-nturnându-ne-într-acest dureros present evocat de pana îndurerată a scriitorului Lucian Avramescu, să afirmăm, deschis, fără înconjur: „Corona nu e o boală, e un fel de tandru călău”. Dacă l-a ciuntit și pe Cezarul Neurologiei Române, cunoscutul profesor Ovidiu Alexandru Băjenaru (1957-2020), ce să mai spunem de noi, ceștilalții?!

Cert este că nu vom izbândi, nimic, dacă ne vom „îndoi” în realizarea vreunui gând. Orice „minune” se află în noi. Numai în noi. Este taina sinelui. Care nu are de a face cu declamația. Rugăciunea nu cere cuvinte, ci dorința de împlinire.

E un semn de vrednică luciditate să constăți că „asmutirea” nu a „stricat rânduielile memoriei”. Un semn benefic, încurajator. Și-avem încredințare că doar prin proprie voință, crisalida în centrul căreia naște speranța, binecuvântată împlinire deveni-va!

„Nevorbirea” te marchează, schimbă unele obiceiuri, în favoarea altora; ale acelora care au darul să mângâie orgoliile propriului „eu”. Nu e o formă de supraviețuire, așa cum s-ar crede, superficial, la un moment dat, ci o altă voință, cea interioară, pregătită a fi salvatoarea. În creierul nostru, în toată ființa noastră, există un ceva care naște dorința. O spun dintr-o trăire personală. Și, nu am dezertat. În inima mare a răsunat, hotărât, acel... „Nu te da bătut, omule!...” Și-am biruit.

Pierderea vorbirii, a memoriei sau a vederii, care dintre ele este cea mai dramatică? Adjectivul „dramatic” are grad de comparație? Nici pomeneală! Există dureri cumplite, greu de acceptat, greu de înfruntat. Fiecare, în parte. Domnul le știe pe toate. Avem sfântă datorie să luptăm cu noi înșine. Și vom birui!

Orice rază de speranță își face loc – își poate face loc –și prin cel mai mic/strămt „toc de lemn al ferestrei”! E ca și cum, prin purificare, dorim să pătrundem, într-un final, prin „poarta cea strămtă” a nemuririi! Oricui i se poate întâmpla ca „ciutura cuvântului” rostit să se bălăcească, la un moment dat, în ape tulburi. Salvarea este în noi înșine. Întotdeauna e „loc” liber pentru a ne „bucura” de ceea ce ne oferă „clipa”. Precum, fericirea. Uite! Este și s-a topit! Doar scrisul rămâne. El ne salvează din uitare. Din cruda uitare.

Concertul vieții se cere prezentat. Sub forma unui online interior. Aplauzele vor curge de la sine, asemenea... acelora... după marele concert vienez... din Întâi ianuarie 2021. În interiorul ființei. Dacă le auzim, e bine. Sunt vindecătoarele. Important este să nu dezarmăm. Avem exemplul lui Prometeu cel înlănțuit!

Câtă dreptate are Eschil! „Legănat de văzduhuri”, să ascultăm „vocea” Prometeului său care zice, splendid: „Nici o durere nu mă va lovi neprevăzută. E dat să îndurăm cu inima cât mai ușoară soarta, să înțelegem că Ananke-i o putere neînvinsă”.

Indiferent cât de adâncă-i rana mea, să nu îngenunchez, ci să-mi repet, cu demnitate: Pot să „port jugul suferințelor”, pot. „Lanțurile” se cer zdrobite. Și le voi înfrânge. Și „voi învinge”. Cu aceeași speranță, precum Prometeu lui Eschil sau Iona, cel plăsmuit de Marin Sorescu.

Momentul acela al învingătorului e însuși departele nostru. Ne poate despărți, de liman, un „ocean de valuri” sau un „ocean de vise”?! Încrederea în mine fi-va singura, biruitoarea. „Uită tot și iubește!” Superb îndemn! „Te îndemn să urmezi rețeta asta – iubește!”

„Buni zori!” Tăcerea poate striga? Nici să nu ne mirăm. Priviți The Scream (1893), al lui Edvard Munch, și vom înțelege! Dar singurătatea? Da, „proclamă iubirea oriunde s-ar înfiripa ea ca unic medicament al supraviețuirii” (Despre singurătate, ediția 2019).

Tăcerea poate fi anticipată? Pare a o fi descifrat (îndrăznesc a spune), într-un volum, mai de demult, Transplantul de albastru (1978), mai precis, într-un eseu (reportaj) mângâiat de fiori romantici: „În nopțile scăldate de lumina lunară, când se aprind toți ochii zăpezilor peste Munții Carpați, undeva, pe malul Jiului – râu scăldat de sub buza cerului limpede – într-un colț de rai supranumit Parcul lui Brâncuși, coboară voievozii cei aleși ai neamului și se așază ca niște țărani la Masa tăcerii. Pe scaunele de piatră ei sunt însăși veșnicia. Au loc aici, la masa titanului ridicat din Hobita, Decebal și Mihai Viteazul, Mircea cel Bătrân și Brâncoveanu, chiar Ștefan...”, „umbrele” trecutului, „la ceas de taină”, „spre hodină eternitatea neamului” (Masa tăcerii).

O, și câte alte „tăceri” biruitoare! Neprevăzutul plutește în juru-ne. Unii orbesc, alții își pierd somnul; unii au ochi de vultur, alții – doar ochiul tăcerii. Unii sunt prea vorbăreți, alții – îmbrățișează neantul. Suferințe – și suferințe. De când cu virusul-ucigaș, se tot vorbește de dispnee și anosmie. În Cartea Cărților se vorbește despre „plinirea prorociei”. Asemenea, și-n contemporaneitate. Cunoaștem situații, mai mult sau mai puțin similare, gândind la „imposibila viață posibilă” a poetului-artist Constantin Dracsin (1940-1999) sau a adolescenței Lorelai Moșneguțu – „îngeri fără mâini”.

Glăsuiește Poetul: „Vorbele cântă. Cuvintele de pe hârtie, niciodată!”, și totuși, un ceva mai presus de firească la temelia ori căror împliniri. Așa că acele „ghemotoace de călți în gât”, ale prezentului, nu putem ști cum și când, se pot metamorfoza în sonorizări care să uimească firea. Așa cum Poezia, „Imn de bucurie” (Ioan Alexandru), fundamentează relația omului creat cu însuși Creatorul său, asemenea și-acest lanț viclean al „tăcerii”, își va cere dreptul desfecării.

Conchizând, Confesiunile protagonistului acestui roman surprind o dură realitate, dar finalul expozeului său se dorește (așa îmi place să cred) o fereastră deschisă înspre lumină. Important este să credem în deviza formulată de cel care a fost Constantin Dracsin, un munte de voință și de perseverență: „Imposibila viață devine posibilă și atunci ea duce în spate nenumărate posibilități”. „Buni zori” – și – lectură plăcută!

* Epilog... „Buni zori”, prieteni! Privirile-mi tresaltă. Imaginarul străfulgeră înspre zenit, undeva, dincolo de paginile Confesiunilor unui mut care a vorbit cândva... ale lui Lucian Avramescu. Și ce credeți că zăresc? Acolo, într-un cotlon furișat al timpului-timp, rușinată de-atâta durere pricinuită, tăcerea toarce pânză de umbră... Eliberarea se produsese.

Lipsa de bunătate a oamenilor fără credință în Dumnezeu

Vavila POPOVICI

*„Omul este, ce e drept, destul de nesfânt, dar
umanitatea în persoana lui trebuie să-i fie sfântă.”*

Immanuel Kant

Ce este bunătatea? Este desăvârșire morală. Ce este răutatea? Este lipsa moralei. Dicționarele definesc bunătatea drept însușirea de a fi bun, înclinarea de a face bine, calitatea care te îndeamnă la acțiuni bune; răutatea – înclinarea omului spre a face rău

altora, slăbiciune, păcat, atitudine instinctuală primară, universal răspândită. Să fii rău este ușor, să fii bun cere efort, gândire, simț și înțelegere. Nicolae Iorga spunea că omul bun este acela care „ar fi putut fi rău și n-a fost”.

A fi rău înseamnă a fi agresiv și a ucide calitățile bunătății, dragostea din suflet, a ucide credința sau a o perverti. Înseamnă a anula speranța, adică lumina vieții.

Omul bun face bine altora, celor din jurul său. Însă, pentru a ne bucura de pace, bunătate, și pentru a fi fericiți, avem nevoie de etalonul bunătății care ne este Dumnezeu. Și pentru a realiza acest etalon, avem nevoie de Credință. Ar trebui să mărturisim cu lacrimi în ochi, tulburătoare și paradoxale cuvinte ori de câte ori ne părăsește Credința: „Cred, Doamne, ajută necredinței mele!”

La revelarea Domnului Isus din cer cu îngerii săi plini de putere, se spune că va fi adusă răzburarea „asupra celor care nu-l cunosc pe Dumnezeu și a celor care nu ascultă de vestea bună, aceștia „vor suferi pedeapsa judecătorească a distrugerii veșnice”.

Bunătatea este, am mai scris undeva, o limbă pe care o înțelege oricine, pe care „surdul o poate auzi și orbul o poate vedea”, după spusele scriitorului Mark Twain. Bunătatea aparține oamenilor de caracter, oamenilor echilibrați, oamenilor puternici. Ea este o atitudine specific umană.

Există bunătate interioară și personală, precum și bunătate exterioară și socială. Omul bun se străduiește să realizeze în el însuși, dar și la alții, idealul cel mai înalt de inteligență, putere și dragoste care duce la fericire, chiar dacă fericirea, unora li se dovedește până la urmă a fi o îndelungă așteptare; „Fiți buni unii cu alții” ne învață Biblia.

Bunătății îi sunt asociate o serie de alte calități precum noblețea și echilibrul, prin aceste calități putând să ordoneze viața. Tot Biblia ne spune că „Domnul este bun și drept” și „Dreptatea și pacea se sărută”. Aceste învățături ar trebui să ne călăuzească în relațiile cu semenii, ca niciodată bunătatea să nu intre în dezacord cu dreptatea și cu datoria. Dar dreptatea se face uneori cu duritate, pentru pedepsirea răului, pentru instaurarea echilibrului, a păcii. Ea se face de către organele abilitate de a veghea asupra respectării legilor, a instrucțiunilor emise, a încălcării datoriei de cetățean, mai ales în situații grave. Kant scria: „Datorie! Tu, nume mare și sublim, care n-ai nimic plăcut în tine ce ar ispiti prin măgulire, ci care cere supunere, dar nici, spre a mișca voința, nu ameninți cu nimic ce ar trezi în suflet teamă firească li ce ar înfricoșa, ci statornicești numai o lege, care-și găsește de la sine intrarea în minte (...) Nu este asta decât personalitatea, adică libertatea și neatârarea de mecanismul întregii naturi, considerată totodată ca facultate a unei ființe, care e supusă unor legi practice pure deosebite, date de propria sa rațiune?...”

Opus oamenilor buni există printre noi destui oameni egoiști, răi, isterici, oameni agresivi care ucid calitățile bunătății, dragostea din suflet, ucid credința sau a o pervertesc; anulează speranța, adică lumina vieții. A fi rău înseamnă a nu avea credință în Dumnezeu, fiindcă Dumnezeu nu tolerează răutatea. Înseamnă a nu respecta conducătorii care se dăruiesc oamenilor în momentele grele ale vieții, a nu respecta legea morală care determină voința în judecata rațiunii. A fi rău înseamnă a nu acorda sprijin celor investiți pentru a face ordine în momentele de derută și a-i împiedica să acționeze prin vorbe ca acestea: „să-i trimitem la casa de nebuni” și multe alte ofense și răutăți, înseamnă a fi arogant, a dori să te răcorești prin a scoate o parte din veninul sufletului tău. Cui folosește? De folosit, nu folosește, dar întunecă mințile unora care acceptă cu ușurință ideile răului.

De ce trebuie să fim uniți, să manifestăm înțelegere, bunătate, în astfel de momente critice ca acestea, datorate Pandemiei instalate pe întreg globul?

Din Efeseni capitolul 5 rezum câteva îndrumări: „Urmați dar pilda lui Dumnezeu ca niște copii preaiubiți.” (...) „Trăiți în dragoste, după cum și Hristos ne-a iubit și

→ Continuare din pag. 31

POEZII

Florent MOCANU

Presimțirea

Simt
Cum coboară timpul
Din himeră
Printr-o fantă
de ceață.
Ca un surâs în galop,
Către viață.
Caută
Locul vacant
În speranță cu
girofar
Căutându-mă
Cu privirea.
Eu?...
umblam
Prin suflet,
Hoinar.

E ianuarie și încă ...

E ianuarie și încă,
În lumina ca o stâncă
Am sculptat
Un vis:
O Planetă sfărâmată
Între iad și Paradis.

E ianuarie și încă ...
Mi-a crescut un ochi
în stâncă,
Sau o mână
îmi dă brâncă
În Șoptitul suflet
Trist
Să-l întreb dacă există?

E ianuarie și încă ...
Bat cu inima
în stâncă,
Spintec pântecul
Furtunii
Și îl cos
Cu raza lunii

Îmi trag bruma pe
picioare
La cules de zori
Din soare.

La începuturi

Eu n-am ales
Pământul
Din care sunt făcut
Avea deja, un nume:
România...

Aici mi-au înflorit,
Sub cerul gurii,
Întâile
Făpturi de cuvinte...
Aici
Mi-a încolțit
Primul dinte!

Vremelnici, împărțită,
cotropită,
reunită
și iubită,
Ca o patimă
trăită!

→ Continuare din pag. 31

S-a dat pe Sine pentru noi" (...) „Nimeni să nu vă înșele cu vorbe deșarte, căci din pricina acestor lucruri vine mânia lui Dumnezeu peste oamenii neascultători.” (...) „Odinioară erați întuneric, dar acum sunteți lumină în Domnul. Umblați deci ca niște copii ai luminii.” (...) „Căci roada luminii stă în orice bunătate, în neprihănire și în adevăr.” (...) „De aceea zice: „Deșteaptă-te tu, care dormi, scoală-te din morți, și Hristos te va lumina.” (...) „Luați seama deci să umblați cu băgare de seamă, nu ca niște neînțelepți, ci ca niște înțelepți.” (...) „Mulțumiți totdeauna lui Dumnezeu Tatăl pentru toate lucrurile în Numele Domnului nostru Iisus Hristos.”

Măsurile drastice luate de guvernele țărilor ar trebui să ne unească, ci nu să dezbine. Să arătăm bunăvoință și considerație față de sentimentele celorlalți și să manifestăm căldură sufletească față de cei aflați la putere în aceste momente, fiindcă și ei sunt oameni ca noi, și ei au sentimente, rațiune și voința de a face bine.

Putem judeca și înțelege, pentru a ști ce avem de făcut pentru a ne salva? Comunitatea internațională nu e în fața primului său război antivirushi. Doar că acum „inamicul” e mai înfricoșător, așa spun experții virusologi.

Într-un final Dumnezeu va lumina mințile unor cercetători și se va putea stopa această boală, acest adevărat măcel împotriva omenirii, dar cu cât nu vom respecta măsurile luate, legile preconizate, cu cât vom blama și vom urî pe cei care conduc destinul nostru în

aceste momente și le vom pune piedici în loc să contribuim cu sfaturi blânde și înțelepte, cu atât vom avea mai multe pierderi omenești, cu atât speranța nu ne va putea hrăni sufletele.

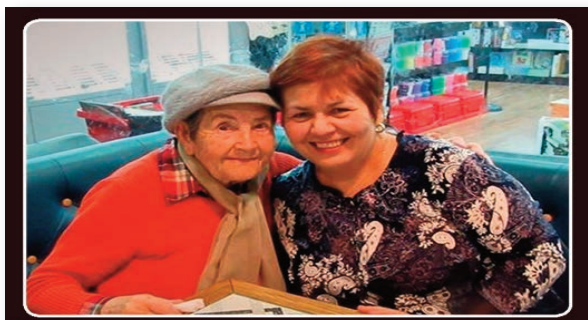
Ar trebui să manifestăm bunătatea, înțelegerea, să fim uniți în fața pericolului, să-i încurajăm în acest moment pe conducătorii care și-au asumat lupta contra răului, protejarea celor îmbolnăviți dar și a celor expuși îmbolnăvirii, iar noi facem exact ce nu trebuie, manifestându-ne neîncrederea, răutatea, dezbinarea. Unde vrem să ajungem? În loc să fim pe întreg globul buni, îngăduitori, iertători, am devenit, o parte dintre noi – răi, cinici, orgolioși, egoiști, mincinoși, trădători ai binelui, răzbunători și ucigători, răsturnând mersul convenit al istoriei.

Să ne ferească Dumnezeu să ajungem acolo unde credea Părintele Arsenie Boca – mare îndrumător de suflete din secolul XX - că se poate ajunge: „Oamenii vor strânge așa de multe rele pe pământ, încât nu mai rămâne istoriei altă soluție decât sfârșitul ei”. Asta am ajuns să ne dorim?

Transcriu un Psalm al lui David, cel cu numărul 140 (Către mai-marele cântăreților): „Scapă-mă, Doamne, de oamenii cei răi!/ Păzește-mă de oamenii asupritori,/ care cugetă lucruri rele în inima lor/ și sunt totdeauna gata să ațâțe războiul!/ Ei își ascut limba ca un șarpe,/ au pe buze o otravă de năpârcă./ Păzește-mă, Doamne, de mâinile celui rău!”

MARIA GĂITAN MOZES - ISRAEL, LIIMANUL CU DRAGOSTE

Irina AIRINEI

Maria Găitan-Mozes și Irina Airinei - 2019 Tel Aviv

„Stimată și dragă Poetă, mulțumiri pentru volumele atât de vii, vibrante, închinare iubirii de viață și poezie adică iubirii. Exilarea în Țara Exilaților v-a priit, cred, dacă mă iau nu după superba declarație patetică de pe copertă ci după paginile în care a rodit cuvântul românesc cu atâta farmec și căldură. Vă doresc tot binele alături de Omul predestinat și în poezia din care v-ați făcut DESTIN. Cu toată Afecțiunea”, Norman Manea

POEME

MARIA GĂITAN MOZES

PĂRTAȘĂ

Pământul acesta mi-a fost
sortit și mie. Mi s-a dăruit
precum un talant.

Să mă culc pe o ureche
așteptând din neant râuri
bogate de lapte ulcioare cu
miere ori blidul încărcat să
mi-l aducă un altul și-n
puf și mătăsură să mă
primească patul?!
Mă vreau parte și eu acolo,
unde se cere.

Umărul să-l pun atâta cât
pot fără să dau târcoale la
trudă

și să fur ca un trântor
din rod.

Vreau
ca și lacrima mea
să fie în plâns

iar cântecului
să-i adaug pe portativ
și notele mele
de bucurie
fîndcă inima mea
aici
a găsit
îmbărbătare
și omenie.

ÎNTÂLNIRE

Drumuri se despletesc
din răscruce.
Oameni feluriți
grăbesc și grăbesc.

Unul vine,
altul se duce.

Se întreține mecanic
precum într-un joc.
În mișcarea continuă
și monotonă,
un scurtcircuit
temporar.

O întâlnire neașteptată,
duioasă.

O scrisoare care m-a tulburat. Da, cuvântul românesc a rodit în Țara Sfântă, Țara Exilaților, limanul cu dragoste al atâtor și atâtor creatori români în căutarea unei vieți care înseamnă speranță, lumină, o mare familie... Maria Găitan Mozes și soțul ei iubitor de carte, primul ei critic, au pășit pe acest liman unde ajunseseră, înaintea lor, atâția mari scriitori și cărturari evrei plecați din România și care au făcut din Israel o nouă grădină, paradisiacă, mult visată, a culturii și literaturii româno-israeliene. Lor li se datorează aducerea noastră aminte, scriitorilor, jurnaliștilor care au primit-o cu brațele deschise pe Maria, în atmosfera Cenaclului „Punct”, a Editurii și revistei „Minimum”, mai târziu a Editurii „Familia”.

Așa cum îmi spunea marele scriitor Amos Oz în locuința sa din Ramat Gan, în Tel Aviv-ul unde Fania Oz mi-a fost ghid: „Este un cântec naiv, popular, cunoscut diverselor generații de pionieri, părinților lui Nilly, părinților mei și care spune că: «Aici, în țara strămoșilor noștri, toate visurile noastre se vor împlini»”. Israelul este, într-adevăr, îndeplinirea unui vis. Un vis străvechi readus și azi, cu recunoștință și durere la Zidul Plângerii. Această carte este ofrandă lirică a autoarei către Țara care a primit-o cu dragoste. Limanul ei cu dragoste al ei și al tuturor celor care au făcut alyah, au urcat către acest vis. Al tuturor celor care, încă de la 1882, veniți din România, deșteleneau pământul sfânt cu sângele lor, îl udau cu lacrimile lor, îl încălzeau cu inimile lor. Rosh Pina, Zikhron Ya'akov, rădăcini românești, lupte, muncă, vis... Maria Găitan Mozes intră cu evlavie, cu pași de poezie, în acest vis... Un vis numit Israel, limanul cu dragoste al tuturor acestor visători... O țară dăruită mai departe, copiilor, de generații și generații de soldați... Ofrandă de viers românesc adusă Israelului care se dorește a fi citită de un public internațional cât mai larg. Alături buchetului de poezii al autoarei, urarea mea de suflet: „Binecuvântat fii, Israel!”

Tatăl, concentrat,
e în drum către Gaza.
Feciorul,
ostaș,
se-ntoarce-n permisie
acasă.

Fulgie scame de zîmbet.

Ochii
sub umbre de griji
ca în „morse” — și vorbesc.

Și ficare
se îndeamnă
cu câte o țigară
tovarășă de gânduri și drum
deși aroma
e iute
și ama

CINE-S EROII

Cine-s
adevărații noștri
eroi?
Și cine scrie istoria?
Cei care pier
sfârtecați în atentate și
gloanțe,

cei schilodiți,
ori cei ce rămân
să ducă prin timp
amintiri
și dureri?
Cine-s eroii
și cine scrie istoria?
Cei mulți
ori cei ce se află în frunte?
*

Caut cu înfrigurare eroii.
Dar alături, doar oameni
cu îngrijorările zilei,
mărunte,
grăbind după treburi,
veselindu-se
când se ivește prilejul,
ori
înghițiți de vârtejul
altor necazuri
ce se petrec pe la noi.
Acestia, oare,
să fie eroi?
Acești anonimi scriu, oare,
pământului nostru
istoria?

Menirea poetului de a fi

Acad. Mihai CIMPOI

Un spectacol fantasmagoric, ludic textualizat, neoromantic, ne oferă Dumitru Drinceanu în noul său volum de poeme – **Îmblânzirea oglinzii**, apărut la prestigioasa editură Tibiscus din Serbia. Recuzita epico-prozodică a poetului, centrată pe un discurs debordant de meditativ, configurează trăiri firesc existențiale: „*ascuns/ și tot numai mister,/ e ochiul lumii/ înfrunzind/ în ciobul de oglindă sfărâmată*” (**ochi înfrunzind**).

De aici deducția că în interiorul eului liric se petrec cutremure care dezghioacă realitatea din apele abisale ale oglinzii cu proiecții oniric speculare, fixate în ramă ficțională: „*opaițul arde, timpul curge,/ în clepsidră/ clipa plânge./ nestinsul foc/ luminând înainte și-napoi,/ aprinde-n noi/ cei flămânzi de nemurire/ vise, torțe și speranțe./ într-o lume spiralată,/ spațiu-timp/ devine vrajă,/ coarde, quarci, cuante,/ toate înlănțuite/ într-un joc/ de făcătoare mare/ de minuni*” (**astrală**).

Versul lui Dumitru Drinceanu, voit suprarealist, certifică un dialog continuu fatalist între creator și Poezie, permanent axat pe obsesia trecerii eterne a timpului: „*mi-ar place-n sufletu-ți,/ de vrei, să fiu,/ un mic ungher,/ sămânța ce-n martie răsare/ atunci, odată luminat, voi fi altul, și caii divinei fantezii/ îi voi lega la plug/ să are lut niciunde mai fertil,/ catifelat:/ ochii și mintea-mi îl vor grăpa,/ spălat de vulg./ de-ți pare plugul/ că-i din șubred lemn și lutul înghețat/ îl arde, nu-i de fală!// o sacră torță-n mine însă arde,/ semn că sunt ales olarul/ ce urcă în spirală argila adormită*” (**caii fanteziei**).

Luminătoare de sensuri decriptate, viziunile lui Dumitru Drinceanu capătă accente postmoderne și convertesc la o filozofie a paradoxului vieții și a lumii infinite, prezentă în imaginar: „*mulțimi de-nstelate nopți/ să ningă peste noi, clipă,/ sper să rămâi în drumul meu:/ nu va mai curge ostil/ timpul,/ pe mări,/ doar tu și eu*” (**onirică**).

Devoțiunea organică a autorului față de cuvânt pune în mișcare mecanismele dorinței de a stăpâni temeinic contrariile realității aparente, aflată în contradicție cu creația.

Eul neptunic al poetului Dumitru Drinceanu, până aci ascuns în profunzimi ființiale, năvălește în vers, susținut deopotrivă de o autentică sensibilitate și o combustie spontană: „*urlă lupii/ în pustiu/ glonțul morții blestemând,/ ziua-i vânătorul viu/ durere/ aducând./ timpuri vechi ei răătăcesc,/ în oglindă/ le e fiară umbra clipei/ ce așteaptă/ ca o pradă./ timpul/ pare-un lup bătrân,/ fără colți dar hulpav/ ce-și hrănește-n chip bizar frica/ cu sloi de gheață și cu stei*” (spirală). Din această perspectivă, aflat sub semnul unui fatum neiertător, Dumitru Drinceanu se dovedește a fi captiv într-un univers al non-iluziei în care speranțele, adesea viscereale, vindecă rănilor provocate de însingurare și abrutizări cotidiene, sporind astfel, totuși, sensurile jocurilor cu absolutul: „*aripa timpului/ picură-n clepsidră,/ prinde sens zborul./ întind mâna/ și-ntorc arcul clipei/ scânteile vieții celeste/ se aprind și se sting./ într-un târziu/ pe strună/ timpul strâns curge de scânteii/ aprins...*” (**arc de timp**).

În consecință actul poetic se identifică cu actul misterios al caznei zeului Pan de a întreține viu focul trăirilor afective intense: „*cu tine voi păstra la nesfârșit începutul,/ în dialog de inimi infinit/ intensul tremur va tot fi./ te lasă-n gândul meu, iubito, hai!/ și mâinile îmi lasă – sunt roata de olar / modelând ecoul amforei din grai/ și cerul ochiului primit în dar*” (**vis de olar**).

Prin urmare, facerea poemului rămâne pentru Dumitru Drinceanu una dintre cele mai nobile, divine virtuți auctoriale. Pentru el a crea este totuna cu a fi.

Un prozator suprarealist: Puiu Răducan

Florian COPCEA

Două dintre pretextele utilizate de Puiu Răducan în volumul *Semințe de foaie verde* (Ed. Mircea cel Bătrân, Băile Olănești, 2020), pentru a-și justifica

asprul recurs la sentința pe care vremurile de după 1989 au „operat-o” pe cordul destinal al neamului românesc, sunt ironia și zeflemeaua. Acestea sunt motivate de necesitatea re-nașterii lumii pampsestice prăbușită la picioarele de lut ale unei democrații provizorii, guvernată de haos și coșmar. Fără îndoială, refacerea mitului satului românesc, a societății în genere, din care au dispărut demnitatea și înțelepciunea ancestrală, este mai degrabă strigătul de mânie al unui martor aflat, din întâmplare sau nu, în preajma unui anarhism funciar. Autorul trăiește, nu încap dubii, sentimentul dramatic al odiseii prin care trece, imprevizibil, românul înstrăinat de tot ce îl înconjoară: „În fiecare seară mă așteptă durerile obosite, povară dulce a anilor trecuți. Mi-aș dori ca anii din desagă să se întoarcă în cântări albastre unde umbrele asezate-n cuie dulci își caută dimensiunile. Trupul răstignit în șoapte pierdute printre coloanele de ardezie frânte este atent la țipătul ascuțit al uitării și își gravează urma într-un sine de bine stătător” (*În fiecare seară*, p.37).

Prozele scurte ale lui Puiu Răducan (iată că genul începe să se reabiliteze), amintind de lumea satului lui Marin Sorescu, în care deștepții de olteni se iau la trântă cu ignoranța pezevenghilor, nu numai că ne întorc în timp, dar au și darul de a declanșa, în memoria noastră, cu luciditate, resorturile unor nostalgii firești după pitorescul universului care, se pare, a sucombat în mode și obiceiuri străine ființei și spiritului românesc: „Cred că suntem focalizarea mondială a stresului. Suntem un experiment, un adevărat cobai pe care Universul face experiență. Nevasta (sau soțul) te stresează, nu! Amanta sau amantul de ce n-ar face-o? Copiii? La fel și ei! Te amenință cu fuga de-acasă, cu reclamații la

funcționăria
statului. (Of, ce ciudă
am pe nemernicul
ăsta de STAT, cel mai
mare hoț al
poporului!) Stai că n-
am terminat cu
stresul, dar... oricât aș
încerca, tot n-o voi

duce până la capăt. Șeful, că de-aia este șef, mai ales cel numit, cel mai cel dintre cei incompetenți, el te lasă în pace? Polițistul, pardon, milițianul nu te stresează? Căldura, nu? Gerul, nu? Prietenul, cel pentru care faci crucea Domnului, nu te stresează când... cu o mână îți ia scama imaginată de pe umăr, de pe unul dintre umeri, cel mai apropiat lui și cu cealaltă plină de șis te controlează și-ți ia pulsul în vârful instrumentului exact de la sau dintre coaste?” (*Accidentul... accidentat*, p.30).

Vertijurile verbale ale prozatorului (de apreciat limbajul metaphoric), inspirat pigmentate cu observațiuni personale și „învățăături” delicioase/belicoase, scot în prim planul discursului alienarea omului arhaic, forțat de himere și crepuscul să se îndepărteze, în genunchi, de natura sa mântuitoare, proverbială, să-l împingă în prăpastia labirintică a unor chipurile, paradigme occidentale. Așadar, personajele lui Puiu Răducan, cu statut de comedianți și muncurți, defilează ca într-un ritual pe o scenă aflată într-o „Poiană a lui Iocan”, fără însă să propună, prin meditațiile și gândurile lor rostite de-a valma, soluții pentru ieșirea din criza identitară în care au fost aruncați ca într-o groapă de lei. Ei rareori meditează asupra condiției lor precare, intră judecători, acuză, și ies, paradoxal, condamnați. Autorul se infiltrează însă în text și în locul lor pronunță aspre verdicte asupra vremurilor și a unor spirite cu biografii discutabile: „Dacă stau strâmb să judec... drept sau oricum aș sta, trag concluzia că am început să mă laud, să mă felicit... de unul singur. Constat și nu de-acum, că nimeni nu mă poate lauda mai bine decât eu o pot face. Așadar, dați-mi o oglindă să mă pup! Prin multe locuri am umblat în cadrul peregrinărilor culturale atât în țară cât și pe... de-afară-lea... Peste tot am întâlnit oameni frumoși, patrioți care de cele mai multe ori, pe proprie răspundere, duc steagul românismului mai departe, întrețin flacăra românismului nostru, indiferent pe unde se află. De multe ori mă pătrunde-așa... o dorință de a evada într-o insulă pustie să plâng. Da, o spun, am plâns și cu siguranță voi mai plânge deși... nu suport lacrimile. S-a-n întâmplat asta și după ce am revenit acasă din mijlocul unor prieteni dragi, din mijlocul unor prieteni minunați. Mereu spun că eu

nu am prieteni puțini și buni, ci... mulți și valoroși” (*Dați-mi o oglindă!*, p. 23).

Acceptarea eșecului și a ipostazei de victime a lumii în mișcare îl transformă pe autor într-un veritabil călău, continuu îngrozit de amnesia unui neam mândru care a învins cu fruntea sus toate vicisitudinile istoriei. Scrie Puiu Răducan: „De zeci de ani, de sute de ani, de mii de ani, de la geto-daci încoace, tot la Unire ne-a fost gândul. Da, tot înaintașul nostru, ca și la cel de azi, gându-i este la UNIRE. De ce Unire, ar zice hâtrul? Pentru că suntem despărțiți, pentru că suntem dezbinați, ar zice omul normal. Cine ne-a despărțit, cine ne-a dezbinat (aici... lucrurile se ramifică, evident) o știe istoria, atacatorii!... Începând cu popoarele migratoare, apoi cu toate țările, imperiile care au pohtit la trupul țării noastre, tot acești factori au dus la ciopârțirea teritoriului, a oamenilor, a sufletelor. „Ajutați” și de mânia sa, TRĂDAREA, de lipsa oamenilor capabili din conducere, de lipsa unei ideologii proprii, mereu am fost ciuca jafurilor, a birurilor, a ciopârțirii de teritorii...” (*Centenarul Unirii*, p. 13).

În narațiunile sale prozatorul Puiu Răducan se furișează și ca un sesmograf înregistrează eșecurile societății românești în dorința expresă de a pune umărul la îndreptarea lucrurilor strâmbe, la triumful adevărului asupra minciunii, asupra imposturii, asupra intereselor de a distruge elementele

constitutive ale țării în care viețuiește și în care îi este pusă la grea încercare libertatea de a trăi decent, de a-și proteja identitatea.

Desigur, intenția autorului Semințelor de foaie verde (titlu, să recunoaștem, destul de neortodox), nu este doar aceea de a obține prin exprimarea unor tare ale vieții cotidiene efecte narrative, ci de a ne determina să luăm aminte la revolta sa și să încercăm să cosmetizăm o realitate abrutizată/desfigurată de vicii: „Doamne, da’ cum o mai fo (ar zice moroșanul...)! Pe vremuri... salamul se făcea din carne, roșia „puțea” a lujer, cei care ne conduceau demolau biserici să facă „metroaie”. Eram animale vii în natură moartă, mazărea nu fugea... A... mai erau vremuri când nu se injectau pui pentru „creșterea” masei musculare, iar brânza se făcea din lapte și nu din (h)aracet... Acuș, la vremuri noi, tot ei... Ne hrănim cu minciuni gonflabile, cu turcisme, că de-acolo ne tragem... de la bacșiș, ciubuc, rahat (mai ales). Cerul se îndepărtează și mai mult de puțiciunea noastră. Politicienii și cinstiții afaceriști fac crucea Domnului cu o mână, iar cu cealaltă își pipăie portofelul... Domnul... fuge și el...” (*A fost odată*, p. 26).

La urma urmei în aceasta constă meritul prozatorului Puiu Răducan: să revitalizeze prin artă frumosul și, cu arma cuvântului, să repună sacra normalitatea în albia ei firească.

LA BUNICU ÎN VIZITĂ

Gabriel MIHALACHE

Astăzi mă trezii mai de dimineată ca de obicei, cu noaptea în cap, răvășit complet, fără vlagă, fără nici un plan, fără nicio dorință. Stau așa pe marginea patului, cu picioarele atârând, bălăbănindu-se fără să atingă podeaua rece, din lut amestecat cu baligă de cal, proaspăt spoită de mama săraca... Amestecul ăsta are un miros plăcut, incredibil!!! Mai trăisem asemenea momente, dar acum, simțul meu olfactiv, mă determina să fac scenarii ciudate... Degeaba! Găinam în continuare

la marginea patului, trist, cu ochii aproape în lacrimi..

- Ce faci mă? Nu te scol?

- Ba da, mamă, zisei eu îngânat, aproape imperceptibil și mă târâi încet, încet în bătaură.

Soarele răsărea frumos, roșu la față, ca un îndrăgostit la primul lui sărut. Da, răsărea frumos, dar nu pentru mine...

Eu? Ce-o fi cu mine!? Mintea făcea rotocoale bezmetice, inventând fel de fel de ipoteze. Exist cu adevărat?? Mama există? Bunicul există? Dar dacă nu...

- Bonică, strigă mama, trezindu-mă acum de-a binelea, ce faci? Hai că avem treabă! Nu vezi că numai noi doi am rămas astăzi acasă?? Ceilalți s-au dus! Unde s-au dus?? Care ceilalți?? Am bâiguit eu, mai mult pentru mine... apropiindu-mă încet de mama, care meșterea ceva într-un ceaun, pus la fier pe pirostriile din curte. Focul de găteje, ardea vioi, scoțând uneori sunete stridente, la care se adăugau, mai rar, altele înfundate, precum tusea unui om bolnav de tuberculoză... Focul era în toi, căci vaporii de apă, mirosind a leșie, umpluse toată bătaura.

- Mamă, aș vrea să mă duc până-n vale la bătu. L-am visat azi-noapte... și nu era prea bine. Stătea pe prispă, cu o carte în mână și plângea tăcut. Era tare

abătut săracu'. Mama, parcă nu ar fi auzit nimic din ce am zis, căci nu am văzut la ea nicio tresărire, nicio reacție.

- Du-te, dar să nu stai mult, căci avem treabă astăzi, ai înțeles? spuse ea fără să-și ridice privirea spre mine. Era mai important ceaunul, căci îl privea cu mare atenție. Nu era departe până-n vale, zece minute de mers în voie.

Satul mi se păru mai trist ca niciodată. Aproape pustiu. Un aer nevăzut, dar apăsător, plutea peste el. Se simțea asta. Din fiecare gospodărie lipsea cineva. Într-o familie unul, în alta doi, în alta trei sau patru fii, frați, soți, părinți... Plecaseră pe front, să apere țara.

Bunicul meu, era și el sărăcit, de plecarea alor lui. Doi fii și doi gineri. Băieți tineri, căsătoriți de curând, care au lăsat acasă soții disperate și copii minori, unii chiar în scutece.

Am plecat iute, ca nu cumva mama să se răzgândească. Alerg desculț pe șoseaua pietruită de curând, fără să mă sinchiesc de pietrele care-mi rodeau tăpile, mai abitir ca un dinozaur

Cobor repede coasta bisericii, trec pe lângă cimitir într-un suflet, gâfâind și intru ca o vijelie în curte. Bunicul stătea pe prispă, privind în gol cu ochii aceia ai lui de un albastru ireal. A ridicat privirea spre mine și m-am cutremurat. Adâncul cel mai adânc, al lacului cel mai albastru și cel mai cristalin, nu egalau profunzimea privirii lui. Străpungea dincolo de cele perceptibile, țintind sufletul. Și-a deschis larg brațele, m-a strâns tare la piept, cum strângi snopul de grâu și mi-a zis duos, cum nimeni n-a mai zis, - Hai, să pupa tata moțu' și m-a pupat pe frunte a binecuvântare. Și acum după atâția ani, simt mângâierea sărutului său ocrotitor, părintesc, pe fruntea mea, nemai pupată de nimeni altcineva după aceea.

Ne uitam un timp, unul la altul, tăcând, fără să spunem măcar un cuvânt. Dar cât de multe am înțeles eu din această tăcere!!!

- Am auzit că rușii câștigă teren, victorie după victorie, iar nemții și ai noștri se retrag, zic eu spărgând strident, liniștea aceea tainică, lăuntrică.

Zicerea mea l-a făcut să tresară, l-a speriat chiar, căci și-a dus imediat mâna la gură, mângâindu-și frenetic mustățile, în așa fel încât, eu să nu percep că acolo se strâneau lacrimile, picătură după picătură. A murmurat ceva, ca un urs pe care-l scoți din bârlogul lui și zise:

- E de rău ! Dacă rușii câștigă războiul contra noastră și a aliaților, atunci ne vor desființa ca țară. Eu știu cum gândește rusul. Vor face lucruri groaznice la noi dar mai ales cu noi... Vor dezmembra țara și o vor

împărți între ei ca mari puteri, așa, după caz, după cum le pică lor bine. Noi... niște amărâți, niște săraci... cine să ne mai bage în seamă!!?? Dumnezeu e mare puiule! Trebuie să lucreze prin cineva, spre salvarea neamului nostru de la pieire. Trebuie. Se lasă apoi o tăcere profundă, enigmatică, așa, ca la rugăciunea de seară !

- O știi pe mătușa ta Dica? Are doi boi, de o mândrețe rară. Ei sunt sufletul ei, dacă nu cumva spun prea puțin, sunt copiii ei, sunt ajutorul și baza în munca istovitoare a câmpului. Îi iubește, cum zice ea, „ca pe ochii din cap”! Vorbește cu fiecare în parte, cum ai vorbi cu un om matur. „ Astăzi trebuie să aducem din câmp porumbul și dovleci iar seara, să aducem lemne din pădure. Ați înțeles?” Iar ei dădeau din cap, legănându-se ușor în mers, semn că au înțeles. Apoi îi săruta pe frunte ca pe niște copii și-i mângâia în timp ce zicea o rugă, a binecuvântare. Scoase din sân trei boțuri de mămăligă, egale ca mărime și le împărți așa, frățeste câte una la fiecare. Într-o zi a auzit că rușii sunt aproape de graniță și în curând vor intra în țară. Se auzise că rușii sunt ca vandali și că fac prăpăd pe unde ajung. Violează femeile, iau cu forța bunurile din gospodărie, găini, porci, vaci..., iar cei care îndrăznesc să se opună acestui jaf, sunt batjocoriți și apoi împușcați.

Câteva zile, vocea ei nu s-a mai auzit pe uliță. N-a mai trecut cu boii la vale. Nimeni nu știa nimic despre ea. După un timp, a fost văzută în adâncul pădurii, lângă o râpă înaltă, în malul căreia își săpase o groapă adâncă. Stătea pe niște vreascuri, cântând încet, cântece de jale lângă ființele ei dragi și blânde, ca niște îngeri trimiși de Dumnezeu s-o apere de nevoi.

Câțiva oameni din sat, au decis că trebuie să o aducă acasă. Au găsit-o acolo, în vale, lângă ființele ei dragi. Nu s-a speriat. N-a scos niciun cuvânt. A mângâiat boii cu mișcări lente, apoi i-a sărutat mult pe frunte, ca de rămas bun și a plecat. Boii o urmau îndeaproape, ca niște câini uriași coborați din alte sfere. Au ajuns acasă! Se lăsă o liniște de mormânt, de te dureau timpanele. Auzai cum circula sângele prin vene, cum pocnesc mușchii inimii...

Deodată se auzi un urlet ca de fiară sălbatică, prinsă în laț, și sugrumată, în timp ce ochii ei încă vii, cereau îndurare, cereau salvare. Un urlet înfiorător, de-ți pătrundea-n stomac, în suflet, în picioare... gata-gata sa cazi de neputință. – Doamneee, păzește-mi boii! Doamneee!

O fantomă, o umbră neagră se repezi în casă, zgâlțâind pereții din temelii. Un geamăt prelung se mai auzea, uneori, venind de sub pat. Dica înnebunise!

ÎN CĂUTAREA LUI PAUL ALEP

Sandrino GAVRILOAIA

Continuare din numărul trecut

Pe la începutul veacului 19, lordul Guildford găsește și achiziționează la Alep un manuscris în limba arabă: Călătoriile lui Macarie, Patriarhul Antiohiei, scrise de arhidiaconul Paul de Alep. După cum aflăm din Predoslovnia manuscrisului tradus în engleză câteva decenii mai târziu, Paul de Alep (Şamas Bulos), de religie ortodoxă, era fiul lui Macarie, de unde și devoțiunea acestuia față de patriarhul Antiohiei. Consemnările sale oferă numeroase și neprețuite amănunte despre viața și istoria coreligionarilor moldoveni și munteni, chiar dacă, pe alocuri, unele date și informații sunt eronate sau exagerate. În 1824, seniorul britanic încredințează textul achiziționat în Levant orientalistului Francis Cunningham Belfour. Acesta termină tălmăcirea călătoriilor lui Paul de Alep în 1829 și după 7 ani le tipărește la Londra, în două volume, pe cheltuiala și sub auspiciile Fondului de Traduceri Orientale al Marii Britanii și Irlandei, sub titlul: *The Travels of Macarius, Patriarch of Antioch, Written by his Attendant Archdeacon, Paul of Aleppo, in Arabic, 1829-1836*. Belfour relatează în prefața primului tom că s-a confruntat cu numeroase probleme, lacune în text și inexactități. Din acest motiv, el ar fi cutreierat un timp pe la Constantinopol, Smirna și Cairo după alte versiuni ale scrierii, dar fără să aibă succes. În prefața celui de-al doilea volum, editat cu sigla *Ex Oriente Lux*, F. C. Belfour recunoaște că meritul selecției aparține, în parte, unui anume Ibrahim Salame. Traducător oficial al Majestății Sale Britanice, Ibrahim Salame începuse, înainte de anul 1819, să lucreze la o versiune englezească a amintitului manuscris. El reușise să tălmăcească aproape jumătate din primul volum, atunci când contele Frederic de Guildford decide să transfere manuscrisul altui specialist în limbi orientale. În prefața volumului al doilea, Belfour menționează că lucrarea cuprinde o versiune completă și loială a Călătoriilor încă de la purcederea periplului celor doi prelați din Alep, la data de 9 iulie 7160 de la facerea lumii (adică la anul 1652). Traducătorul face precizarea că au fost omise numai câteva pasaje neinteresante și anoste care nu făceau decât să repete ceremonialurile bisericii greco-ortodoxe. Dar ulterioarele studii ale cercetătorilor români au demonstrat că aceste omisiuni au fost, în realitate, mult mai mari și mai grave. Cele mai importante probleme, mărturisește Belfour, le-ar fi întâmpinat în transcrierea din arabă a toponimelor

și a lexicului legat de slujbele ortodoxe, de viața cotidiană și de tradițiile est-europenilor.

Jurnalul călătorilor arabi a fost, ulterior, tradus în rusă, în franceză și în română. Există mai multe versiuni manuscrise ale lucrării lui Paul din Alep, fiecare dintre acestea aflându-se în fonduri arhivistice britanice, franceze sau ruse. Rușii au identificat și descoperit mai multe variante (inclusiv un manuscris obținut de la Mănăstirea Saydnaya, un vechi și puternic centru religios ortodox din Siria). Cercetătoarea Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru întocmește, în prefața volumului al VI-lea din Călători străini despre țările române, o pertinentă trecere în revistă a acestor manuscrise și a traducerilor românești, pe care am să încerc s-o rezum și s-o actualizez. Plecând de la tălmăcirea rusului D. Saveliev (tipărită tot în anul ediției britanice, 1836), Costache Negruzzi face un rezumat sub titlul Călătoria arabului patriarh Macarie de la Alep la Moscova, text pe care îl publică în câteva numere consecutive ale revistei Propășirea - Foaie științifică și literară din 1844. Negruzzi precizează că a suplinit omisiunile rușilor referitoare la țările române prin consultarea ediției britanice a lui Belfour din 1836. Bogdan Petriceicu Hasdeu, ca editor al Arhivei istorice a României, a fost și el interesat de jurnalul lui Paul de Alep, publicând în 1865 o traducere datorată lui George T. Căliman. Ghe. Popescu-Ciocănel publică în Buletinul societății geografice, între anii 1909 și 1910, o traducere parțială a lucrării lui Paul de Alep. Această tălmăcire, plină de erori, are, totuși, meritul de a fi, în literatura română, prima realizată direct din limba arabă. Un alt mare istoric român pasionat de această călătorie medievală a fost Nicolae Iorga. Emilia Cioran folosește atât ediția britanică din 1836, cât și editarea lui Hasdeu și publică, sub îndrumarea profesorului Iorga, o traducere selectivă. Este vorba de o teză de licență în istorie care a fost tipărită la București, în 1900, sub titlul Pavel de Alep: Călătoriile patriarhului Macarie de Antiohia în Țările Române (1653-1658). Pentru Iorga, patriarhul Macarie de Antiohia este „unul dintre prelații cerșitori, cum era obiceiul atunci, cari, fiindcă eparhioții lui erau musulmani, se întrețineau din ce culegeau prin țările creștine străbătute de dâșii. Căci știm că veneau pe atunci mulți clerici pe la noi din țările Orientului ca să-și refacă bugetul: un patriarh de Constantinopol stătuse în aceste părți încă de la sfârșitul veacului al XVI-lea, apoi un patriarh de Ierusalim trecuse prin Moldova în Rusia. Nu numai nevoia de a strânge bani îi aducea pe la noi, ci și faptul că li era mult mai plăcut să locuiască o țară bogată, încunjurați de foarte mare cinste, găzduiți de prinți, decât să vegeteze în reședințele lor asiatice, expuși la o mizerie aproape cotidiană, ca și la toate insultele din partea unei populații de altă lege. În circumstanțele

acestea a venit și Macarie și a petrecut la noi, cu excepția unei excursii în Rusia cazacilor de la Nipru, ai lui Bogdan Hmilnițchi, și în Rusia țarului Alexie, vreo patru ani de zile...". Se pare că cel mai complet manuscris al călătoriei sirienilor, redactat de doi copiiști arabi, este cel păstrat la Biblioteca Națională din Paris (există o fotocopie la Biblioteca Academiei Române). Teologul și arabistul Vasile Radu s-a bazat pe această versiune pentru traducerea sa în franceză intitulată *Voyage du patriarche Macaire d'Antioche*, text tipărit în revista pariziană *Patrologia Orientalis*, între anii 1930 și 1949. În volumul al VI-lea din seria *Călători străini despre țările române*, apărut în anul 1976 la Editura Științifică și Enciclopedică din București, este inclusă și călătoria lui Paul de Alep, în traducerea cercetătoarei M. M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, versiune, care, la rândul ei, se bazează pe ediția franceză a traducerii orientalistului Vasile Radu. De confruntarea text-traducere pentru ediția din 1976 (apărută sub egida Academiei de Științe Sociale și Politice din Republica Socialistă România și Institutul de Istorie "N. Iorga") s-a ocupat orientalistul Aurel Decei.

Se consideră că relatările lui Paul de Alep au fost fructificate de Patriarhul Macarie într-o lucrare personală intitulată *Letopiseș al Țării Românești* (1292 – 1664). Pentru noi, românii, ca și pentru alți est-europeni (ruși, ucraineni, polonezi, bulgari, lituanieni, ba chiar și laponi) acest text relativ puțin cunoscut și exploatat este de neprețuit din punct de vedere istoric, documentar și cultural.

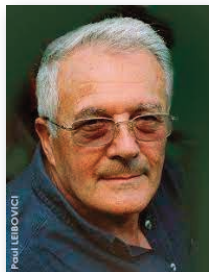
Patriarhul Macarie și suita sa au călătorit prin țările române în două rânduri, între anii 1653 și 1658. A fost o călătorie în sensul medieval al termenului, după cum consideră Nicolae Iorga pentru care, Orientul, era rămas în urma Occidentului, sub toate aspectele, la acea epocă. Vizitatorii arabi au fost martorii unei perioade de înflorire și stabilitate în principate, de unde au fost apoi nevoiți să fugă, odată cu degradarea situației politice și militare și a unei invazii turco-tătare. La întâia lor călătorie în Moldova și Valahia, sirienii sunt oaspeți la curtea domnitorilor Vasile Lupu, respectiv Matei Barabar. După întoarcerea din ținuturile cazacilor, polonezilor și muscalilor, călătorii arabi poposesc din nou în principatele dunărene, aflate, de această dată, sub domnia lui Gheorghe Ștefan, în Moldova și a lui Constantin Șerban Cărnul, în Valahia. Paul de Alep își relatează plecarea din țările române pe fondul distrugerii și pârjolirii ținuturilor de către turci și tătari, imediat după instalarea noului domn muntean, Mihai Radu[24]. Coreligionarii noștri ar mai fi rămas pe aceste meleaguri ospitaliere și îmbelșugate dacă nu intervenea o perioadă tulbure în istoria noastră, mai ales că mandatul vizitei lor nu fusese dus la bun sfârșit. Patriarhul Macarie a călătorit prin ținuturile răsăritene ale Europei spre a-i îndupleca pe suveranii ortodocși să plătească datoriile Scaunului Patriarhal de Antiohia. Aproape sugrumată de stăpânirea turcească, credința arabilor ortodocși din Levant fusese

greu încercată prin supra-impozitare. Mulți arabi creștini, în special cei din Antiohia, au fost nevoiți să se convertească la mahomedanism. Otomanii i-au contrâns pe ortodocșii arabi fideli să plătească haraciul și în contul celor convertiți la Islam. Patriarhul Macarie se simte îndatorat să plătească mare parte din aceste datorii și caută să obțină ajutor pentru biserica sa vrăjmasită de turci. În prefața jurnalului, Paul de Alep precizează împrejurările călătoriei sale. După ce Macarie, părintele său, păstorise 12 ani Alepul ca mitropolit: "A fost întronat ca Patriarh al Antiohiei, pe Scaunul Apostolicesc al Sfântului Petru, întâiul în rang, care în vremea mai de pe urmă a fost mutat la Damasc, în Siria. O bună bucată de vreme, el s-a dedicat fără de zăbavă orânduirii treburilor Scaunului său și a cârmuit cu dreaptă voință și cu cea mai la vedere cuminenie până ce pronia cerească l-a pus în situația de a întreprinde o călătorie prin cele mai îndepărtate țări, orașe și ostroave: nu pentru odihnă și nici pentru plăcerea de a călători sau de a face vizite; ci forțat de necazurile și strămtoarea vremurilor care nu i-au dat altă cale de urmat decât acoperirea datoriilor Scaunului Patriarhal, acumulate din timpul precedentului patriarh, Prea Fericitul Eftimie din Chios, datorii bineștiute și dublate în vremea din urmă deoarece veniturile erau înghițite de dobânzile cămătărești (...)". Nicolae Iorga consideră că voievodul Vasile Lupu chiar îi făgăduise patriarhului Macarie, prin emisari, achitarea datoriilor acumulate de Patriarhia de Antiohie (Istoria Bisericii Românești și a vieții religioase). Nu era pentru prima dată când, întru propășirea credinței ortodoxe, principii Moldovei sau Valahiei făceau dani sau plăteau datoriile așezămintelor bisericesti de sub stăpânirea Islamului.

Jurnalul redactat de Paul de Alep consemnează intrarea călătorilor arabi în Moldova domniei lui Vasile Lupu⁷² la începutul anului 1653: "La amiază am ajuns la Galatsa sau Galats, întâia așezare de unde începe Țara Moldovei. Dunărea este un fluviu foarte întins și adânc; este atât de larg, încât nu i se poate vedea celălalt mal, ba chiar nici o săgeată nu ajunge și nici un sunet nu se aude de pe un liman pe altul. Între Matchin [Măcin] și Galats [Galați], pe malul stâng, se află o cetate musulmană, numită Brailov [Brăila], care aparținuse înainte Țării Valachiei și fusese mai încoace cedată mahomedanilor. Acolo e și hotarul Pașalâcului de Silistra. Am ancorat la Galați în după amiaza zilei de luni, 17 ianuarie. Îndată ce am intrat în oraș, au și trimis un Kalarash [călăraș], mesager călare, să-i dea de veste Principelui; iar magistrații, preoții și restul târgoveților au venit să-l întâmpine pe Preafericitul nostru Patriarh, pe care l-au condus la o frumoasă biserică cu hramul Sf. Dumitru, înălțată de curând de Principele Vasile".

Va urma

DRUMET pe plaiuri românești

Paul LEIBOVICI

Retrăiesc zilele de odinioară când urcam cu ușurință pe munții Bucegi. Excursiile noastre erau neplanificate, spontane și nelimitate. Atât cât ne ținea „cureaua”. Urcam tot grupul de colegi și colege având doar rucsacul pe spinare pe care l-am umplut cu cele strict necesare, ca nu cumva să ne îngreueze urcușul. Nimic nu era fix: nici câte zile să rămânem, nici la ce cabane vom poposi, iar traseul îl parcurgeam în funcție de starea vremii. O luam pe un povârniș însemnat care ducea spre vârful muntelui. Dacă ne simțeam obosiți sau dacă ne apuca o vreme neprielnică ne adăposteam pe unde eram până apoi o luam iar la drum. Așa am reacționat când ne-a apucat „ploaia ciobănească”; o ploaie deasă și rece. Ne-am adăpostit la Costila. A trecut după numai câteva ore. Iar am luat-o la drum.

Masivul Bucegi ne întâmpină c-am la o înălțime cuprinsă între 798-1055m. Mai întâi ne-am scăldat privirile. Încă în zori zilei am observat priveliștile, de o frumusețe magică- care ne înconjurau. Era zona de la poalele munților Vârful cu Dor, Furnica, Piatra Arsă.

Pentru a face alpinism pe Bucegi nu trebuie numai decât s-o pornești din Sinaia. Se poate pleca și de la Bușteni-o veche așezare care permite turistului să urce pe Bucegi din diferite puncte. Bușteni a devenit, în special după cel de al doilea război mondial, una din cele mai populare orașe turistice. Excursiile și vacanțele petrecute aci sunt o adevărată plăcere și relaxare.

Noi am început urcușul în zorii zilei, în așa fel ca razele solare ale amiezii să ne găsească la Cabană sau în apropierea acesteia. Aprovizionarea ne-o făcusem de cu seară, doar cu strictul necesar. Ne-am umplut cu apă sticlele, pe care le-am pus în buzunarele rucsacului, plus câte ceva de îmbucat. Am pornit-o la drum. Privirea ne era îndreptată mai tot timpul spre natura din jur. Respiram adânc căci aerul proaspăt, răcoros ne dădea o stare de înviorare. Toate cărările, mai înguste cât laba piciorului, ori alteori mai late că puteam merge câte doi-trei, dar pietroase, cu spițuri de piatră tăioase. De sub tălpile bocancilor se răsturna prundișul mărunț, iar semnele pașilor se îngropau în pământul care respira

după ploaia din timpul nopții. Direcția noastră era Vârful Babele. Aci se încrucișează principalele drumuri. „Ciupercile” de piatră de munte „Babele” - monumentele naturii precum „Sfinxul”, care e numai la câțiva metri de Cabană. Numele acesta i s-a dat în anul 1936 e înalt de 8 metri și are o lățime de 12 m. Privindu-l dinspre direcția Baba Vântoaselor – o stâncă din preajma lui, acesta are înfățișarea unui Sfinx. Numaidecât, în apropiere de Sfinx, am dat peste un grup de stânci a cărei nume e Babele sau cum li se spune „Altarele ciclopice din Caraiman” fiind închinat Pământului, Cerului, Soarelui și Lunii ca și lui Marte-zeu al războaielor și al agriculturii.

Așa cum se întâmplă și în alte locuri din natură unde apa și vântul, înghețul și dezghețul sunt adevărați sculptori, meșteri în această artă a dăltuitului natural, rocile de pe acest platou – gresii și calcare-s-au lăsat cioplite de diversele fenomene naturale. Și iată că în decursul anilor au dat o formă acestor stânci, cărora poporul le-a atribuit denumirea de Babele.

Pentru ca excursia să fie mai plină de farmec, să avem cât mai multe povestiri, ne-am hotărât să ne împărțim în două grupe. Unii din colegi au luat drumul din Bușteni pe cărarea însemnată cu semnul triunghiului albastru, iar alții au urcat pe cea cu cruce. Așa am putut fotografia aspecte diferite și schimburi de impresii. Buștenii se găsesc la o înălțime de 883 m. Am pornit-o pe valea Urlătoarea Mică și Urlătoarea Mare până în cantonul JEPI. De aici ne-am orientat după semnul triunghiului roșu până sub Vârful Ciocârlia care se află la 2025 m. Aici drumul se încrucișează cu cel însemnat cu o dungă galbenă care urmează linia telefoanelor și apoi spre Babe. E un drum care durează 5-6 ore.

Vă povesteam că o parte din grupul nostru a pornit-o pe poteca marcată cu crucea albastră, respectiv Valea Caraimanului (Valea Jepilor) care trece pe la cabana Caraiman la o altitudine de 2025 m. Acest drum e mai scurt și în același timp mai lesne de urcat. După ce ne-am odihnit, aruncând de pe noi mai întâi hainele prăfuite și pline de apă ploii, de transpirație, ne-am spălat cu apă rece de la pompă. Așa ne-am înviorat. Ne-a răzbit și foamea. În popasul nostru am terminat întreaga provizie de alimente. Prin împrejurime am dat de o stână, turme de oi însoțite de un tânăr păstor și câțiva câini.

Din vorbă în vorbă omul a înțeles că am dori să îmbucăm câte ceva, așa că una-două a pus ceaunul pe niște piciorușe (piroști), a turnat apă, apoi făină de porumb și mămăliga bolborosea molcom. Apoi a mai sucit și învârtit un făcăleț, cu care amestecă zdravăn, în timp ce pune sarea. Noi holbam ochii spre ceaun cu gândul îndreptat spre masa care ne aștepta. Odată domolită mămăliga, a răsturnat-o pe o scândură și apoi a scos porțiile de bulzi (brânză) de la stână. Cu vorba lui

→ Continuare în pag. 39

FLORICA CRISTOFOREANU - PRIVIGHETOAREA DE LA OPERĂ

Ecaterina CHIFU

Celebra cântăreață de operă, operetă și liduri, FLORICA CRISTOFOREANU, născută în România, la Râmnicu Sărat, la 16 mai, 1886, decedată la Rio de Janeiro, la 1 martie, 1960, a avut o carieră lirică strălucitoare, cântând pe cele mai renumite scene ale lumii. Ea a publicat în anul 1964, la Editura muzicală cartea autobiografică „Amintiri din cariera mea lirică”, o carte impresionantă care dezvăluie ce sacrificii a făcut familia ei s-o ajute să-și facă studiile, imensul efort făcut să ajungă la inima miilor de spectatori, dragostea și perseverența cu care s-a dăruit cântăreața carierei sale.

Ea a purtat cu mândrie numele său real, ca o adevărată româncă, refuzând să și-l schimbe la propunerea impresarilor sau directorilor de teatru. Totdeauna, când avea ocazia, în timpul spectacolelor sau în reuniuni private cântăreața

interpreta muzică populară românească și era foarte apreciată. Pe lângă toate calitățile sale vocale, cântăreața stăpânea foarte bine arta dramatică, orice apariție a sa pe scenă fiind un triumf. Frumusețea fizică și cea de caracter a celebrei cântărețe au făcut un model demn de urmat de tinerii interpreți, au ridicat valoric cultura română în lume.

În semn de prețuire a Floricăi Cristoforeanu, Centrul Cultural din Râmnicu Sărat îi poartă numele și anual, începând cu anul 2020, aici se va organiza un festival național de canto clasic la care să participe mulți tineri din întreaga țară. În finalul cărții, interpreta dă sfaturi noilor generații de cântăreți: „Cheia succesului unui cântăreț stă în modul de interpretare a rolului său, iar pentru construirea unui rol se folosesc toate calitățile vocale și scenice cu care cântărețul este înzestrat, întocmai ca un aparat complicat căruia, pentru a funcționa, îi trebuie toate piesele componente. Armonizarea tuturor virtuților vocale și scenice într-un tot unitar și omogen constituie oglinda personalității artistice a cântărețului”

(Florica Cristoforeanu – „Amintiri din cariera mea lirică” – Editura Rafet, 2020, carte apărută cu sprijinul financiar al Centrului Cultural „Florica Cristoforeanu”).

→ Continuare din pag. 38

domoală a spus: numai pe aici puteți mânca așa ceva. Fiecare a primit un boț de mămăligă aburindă. L-am desfăcut și în interior, ascunsă bine într-un cocon, brânza începuse să se topească. Am mâncat cu o poftă nespusă! De la bufetul cabanei - care nu era departe de popasul nostru - am cumpărat o sticlă de rachiu și astfel am ciocnit paharele, mulțumind pentru ospăț lui Mihăiță-ciobanul care ne ospătase. Apoi, i-am dat ascultare celor povestite. Ochii îi ardeau și buzele late nu încetau să pâlpâie.

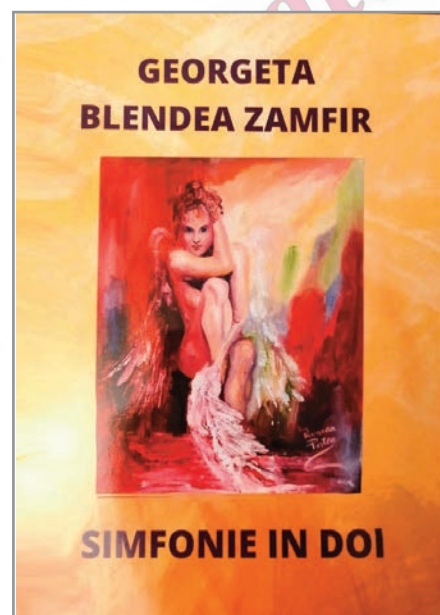
Mă gândeam la viața acestor oameni de munte care-și petrec tinerețea pe lângă turma de oi. Ei, OIERUL, ducea o viață „idilică”. Aceștia muncesc din greu, din răspuțeri, într-o climă aspră. Cât despre plata muncii....! Iată ce ne-a spus: „am 5-600 de oi și c-am 200 de cârlani”. Urc cu ei cam la mijlocul lunii mai și cobor în Septembrie. Depinde de starea vremii. Apoi, să știți că sunt „oier” din moși – strămoși. Cât despre brânza care ați gustat-o depinde de pășune! Trebuie să fie pe multe de vârf. Apoi

să fie iarbă de piatră și brad. Apoi, astea se simt în gustul brânzei. Oile de munte dau o altă brânză – o altă calitate-decât cele de la șes!. Fiecare vorbă din povestirile sale erau subliniate pe pomeții săi, bătuți de vânt, pe buzele late, parcă sucite, ca săi acopere bărbia cu fire țepoase.

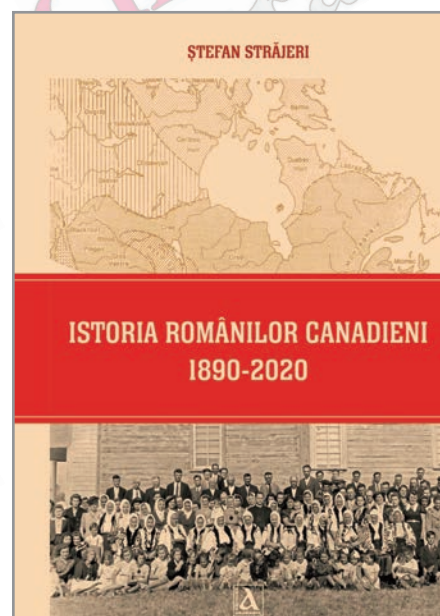
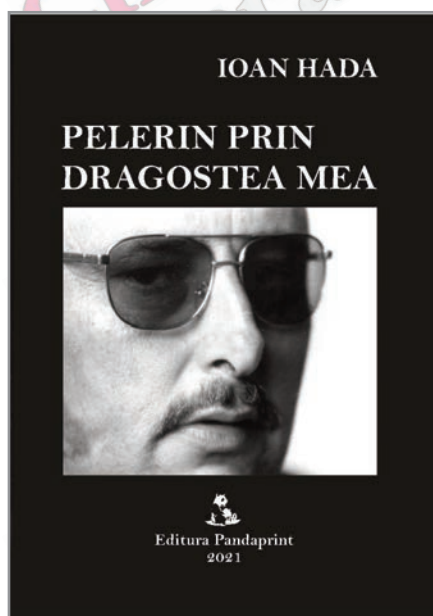
„Brânza de burduf de aici, ne asigură oierul, nu o găsiți altundeva! Laptele e natural. Cașului de oaie îi adăugăm cheagul și după trei sferturi de oră începe să se închege. Adăugăm Sidile. După ce se scurge zerul, cașul se face ca talpa și e pus la buduroi...”

I-am ascultat povestea „brânzei de oi” după care ne-am luat „ziua bună” îmbrățișându-l. Am pornit-o spre cabana „OMU” construită în 1888. De cum se lăsase întunericul ne-am culcat în „dormitor” - un pod cu așternut din paie proaspete. Am adormit la lumina lunii care străpungea prin ferestruica - cam de jumătate de metru. Doar şușuitul unei ape-râușor care trecea în apropiere se auzea ca atingerea arcușului de vioara lăutarului.

A fost una din expedițiile cele mai frumoase!

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Da libertatea de exprimare există.
Ai grijă, însă, ce spui când te exprimi”